

Emma Kauppi
Mohcine Hachad
Bashe ali Mohammed
Sosionomi (AMK)
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan
ammattikorkeakoulututkinto
Opinnäytetyö, 2024

VÄHEMMISTÖKIELISTEN OPPILAIDEN KOULUSUORITUMISEN EDISTÄMINEN

Opas vanhemmille

TIIVISTELMÄ

Emma Kauppi, Mohcine Hachad & Bashe Ali Mohammed
Vähemmistökielisten oppilaiden koulusuorituksen edistäminen
69 sivua, 6 liitettä
Kevät 2024
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan AMK-tutkinto
Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyön aiheena oli 5. - ja 6.-luokkalaisten vähemmistökielisten oppilaiden koulusuoriutumisen edistäminen. Tämän kehittämispainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä opas, joka lisää vanhempien ymmärrystä suomalaisesta koulujärjestelmästä, antaa konkreettisia vinkkejä lapsen koulunkäynnin tukemiseen ja opiskelutaitojen kehittämiseen sekä vahvistaa koulun ja kodin välistä yhteistyötä

Opinnäytetyö aloitettiin syksyllä 2022 ja alussa koottiin tiedonkeruulla tietoperusta, josta saatiin näkökulmia vähemmistökielisten oppilaiden koulusuoriutumisen edistämiseen. Keräsimme tietoa myös koulun oppilashuollon ammattilaisilta ja vanhemmilta. Opinnäytetyö on kehittämispainotteinen ja kerätyn tiedon avulla loimme oppaan. Valmis opas näytettiin koulun oppilashuollolle ja vanhempainillassa vanhemmille. Heiltä saatiin palautteita ja kehittämisideoita oppaan hiomiseen kohti lopullista versiota.

Opas valmistui syksyllä 2023. Sitä tullaan käyttämään Vantaalla olevassa koulussa kodin ja koulun yhteistyön tukena. Opas jaettiin vanhempien ja koulun henkilökunnan käyttöön niin paperisena kuin sähköisessäkin muodossa. Oppaaseen sisältyy teemoja, jotka lisäävät vähemmistökielisten vanhempien ymmärrystä suomalaisesta koulujärjestelmästä. Samalla opas sisältää tietoa siitä, miten vanhemmat voivat itse tukea kotona omien lastensa koulunkäyntiä ja vastaanottaa myös tukea koululta, mikäli koulun henkilökunta sitä suosittelisi.

Asiasanat: koulunkäynti, kulttuuri, maahanmuutto, peruskoulu, vanhemmuus

ABSTRACT

Emma Kauppi, Mohcine Hachad and Bashe Ali Mohammed
Promoting the school performance of minority-language students
69 pages., 6 appendices
Spring 2024
Diaconia University of Applied Sciences
Bachelor's Degree in Social Services

The topic of the thesis was promoting the school performance of 5th and 6th grade with minority languages. The purpose of this development-oriented thesis was to create a guide that increases parents' understanding of the Finnish school system. The guide also gives parents concrete tips for supporting their child's schooling and developing study skills. The aim of the thesis was to strengthen the cooperation between school and home.

The thesis work was started in the fall of 2022, and at the beginning, a database was compiled through data collection, from which perspectives were obtained for promoting the school performance of minority-language students. Information was also collected from the school's student welfare professionals and parents. The thesis is focused on development, and a guide was created with the help of the collected information. After the guide was completed, it was shown to the school's student welfare services and to the parents at the parents' evening. We received feedback and development ideas from them to refine the guide into the final version.

The guide was completed in the fall of 2023. It will be used in a school in Vantaa to support cooperation between home and school. The guide was distributed to parents and school staff in both paper and electronic form. The guide includes themes that support parents with minority language backgrounds for better understanding of the Finnish school system. The guide includes information about how parents can support their own children's schooling at home and accept support from the school if it is recommended by the school staff.

Keywords: culture, immigration, parenthood, primary school, schooling

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA, YHTEISTYÖKUMPPANI JA KOHDERYHMÄT	
3 VÄHEMMISTÖKIELISEN KOULUNKÄYNTIIN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT..	12
3.1 Vanhemmuus, ystävyysuhteet ja kielitaito koulunkäynnin tukena	12
3.2 Kulttuurin merkitys koulunkäynnissä.....	14
3.3 Kodin ja koulun välisen yhteistyön merkitys	17
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE.....	19
5 OPINNÄYTETYÖSSÄ KÄYTETYT MENETELMÄT	20
6 HAASTATTELUIDEN ANALYSOINTI.....	21
6.1 Koulukuraattorin haastattelu	21
6.2 Opinto-ohjaajien haastattelu	22
6.3 Erityisopettajien haastattelu	24
6.4 Vanhemmille suunnattu kartoituskysely.....	25
7 OPPAAN KOKOAMINEN	29
7.1 Oppaan tavoite ja tarkoitus	29
7.2 Suunnittelu	29
7.3 Oppaan rakenne ja sisältö	31
7.4 Oppaan arviointi ja palautteen kerääminen	33
8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	34
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	37
9.1 Opinnäytetyöprosessi ja ammatillinen kasvu.....	39
9.2 Jatkokehitysideat	41
LÄHTEET	43
LIITE 1. Kysymykset koulukuraattorille	51

LIITE 2. Kysymykset opinto-ohjaajille	52
LIITE 3. Kysymykset erityisopettajille.....	53
LIITE 4. Kartoituskyselyn kysymykset.....	54
LIITE 5. Vanhemmille ja yhteistyötaholle suunnattujen palautekyselyjen kysymykset.....	55
LIITE 6. Opas.....	56

1 JOHDANTO

Suomessa on tapahtunut viimeisen vuosikymmenen aikana isoja yhteiskunnallisia muutoksia ja yksi suurimmista muutoksista koulumaailmassa on vähemmistökielisten oppilaiden osuuden merkittävä kasvu (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019, s. 9). Tässä opinnäytetyössä käytämme sanaa *vähemmistökielinen* sanan *vieraskielinen* sijasta, sillä se on neutraalimpi sana, kun viitataan ulkomaalaistaustaisiin oppilaisiin ja heidän vanhempiinsa. Vähemmistökielisten oppilaiden määrän lisääntyminen on vaatinut koulussa uudenlaista tarpeiden huomioon ottamista sekä ymmärrystä erilaisten identiteettien tukemisesta. Tämän takia on tärkeää tarkastella, miten Suomen peruskoulun käytännöt ja rakenteet ovat onnistuneet tukemaan vähemmistökielisiä oppilaita. (Harju-Luukkainen ym., 2014 s. 7.) Vähemmistökielinen oppilas ja koulu ovat aiheena ajankohtainen. Mediassa on käyty viime aikoina keskustelua vähemmistökielisten oppilaiden koulutilanteesta ja miten Suomen peruskoulu ei ota kaikkien oppilaiden tarpeita huomioon tasapuolisesti (Niemonen, 2020).

Tutkimusten mukaan vähemmistökieliin kuuluvilla oppilailla koulumenestys on heikompaa ja erityisen tuen piiriin kuulumisen yleisempää suomalaisissa peruskouluissa, kun verrataan kotimaisia kieliä puhuviin oppilaisiin (Laakso, 2017, s. 32–33; Ukkola, A., & Metsämuuronen, J. 2023, s. 130). Tutkimusten mukaan Suomessa ero vähemmistökielisten ja kantasuomalaisten oppimistuloksissa on suurin OECD-maista (OECD, 2018, s. 185). Tutkimukset osoittavat myös, että kotimaisia kieliä puhuvilla oppilailla koulutuspolut eroavat selvästi vähemmistökieliä puhuviin oppilaisiin verrattuna. Vuonna 2015 vain 46 prosenttia 20 vuotta täyttäneistä vähemmistökielten edustajista oli suorittanut jonkin tutkinnon perusasteen jälkeen, samalla kun kotimaisia kieliä puhuvilla prosenttiosuus oli 76 % (Laakso, 2017, s. 20).

Vanhemmuuteen liittyy paljon onnistumisia, mutta myös haastavia tilanteita ja ongelmia. Vähemmistökieliset vanhemmat tarvitsevat erityisesti tukea koulun ja

kodin väliseen yhteistyöhön, suomalaiseen koulujärjestelmään perehtymiseen sekä lastensa koulunkäynnin tukemiseen. (Känkänen & Immonen-Oikkonen 2009, 176.) Lasten ja nuorten kouluun kiinnittyminen nähdään tärkeänä hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden edistämisen kannalta. Kiinnostus tähän aiheeseen on herännyt opintojemme ja työkokemuksemme aikana vanhempien kohtaamisissa.

Opinnäytetyössämme halusimme tarkastella millaisia erityispiirteitä vähemmistökielisten perheiden, ja koulun välisessä yhteistyössä on suomalaisessa peruskoulussa sekä miten tätä yhteistyötä voitaisiin tukea. Lisäksi keskityimme tarkastelemaan sosiaalisia ja kulttuurillisia tekijöitä, jotka vaikuttavat vähemmistökielisten oppilaiden koulusuoriutumiseen. Tarkoitus on auttaa vähemmistökieltä puhuvia huoltajia koulunkäynnin tukemisessa, lisäämällä heidän ymmärrystään suomalaisesta koulujärjestelmästä sekä antamalla tietoa puutteellisten taitojen korjaamiseen. Opinnäytetyössämme olemme kehittäneet 5.- ja 6.- luokkalaisten oppilaiden huoltajille oppaan, joka antaa vähemmistökieltä puhuville huoltajille tietoa suomalaisesta koulujärjestelmästä, ja siitä miten he voivat tukea lastaan koulunkäynnissä. Tavoite on, että opas kasvattaa ymmärrystä suomalaisesta koulujärjestelmästä sekä auttaa vanhempia löytämään omat auttamismuotonsa ja tukee niiden toteutumista erilaisissa tilanteissa. Opas on tarkoitettu kääntää englannin, somalin ja arabian kielelle hyödyntäen ryhmämme jäsenten kielitaitoa.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA, YHTEISTYÖKUMPPANI JA KOHDERYHMÄ

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka, mikä antaa oppilaille pohjan kattavaan yleissivistykseen ja mahdollisuuden oppivelvollisuuden suorittamiseen (L 1214/2020 1:1 §). Suomessa oppivelvollisuus kestää 18-vuotiaaksi asti tai kunnes oppilas suorittaa toisen asteen tutkinnon (L 1214/2020 1:2 §). Tämä tarkoittaa sitä, että koulunkäynti on merkittävä osa nuoren ja lapsen elämää. Oppivelvollisuudesta huolimatta monet oppilaat jättävät koulun kesken. Peruskoulun tavalla tai toisella kesken jättäneitä kutsutaan koulupudokkaiksi. Koulussa oppilas oppii tietoja ja taitoja, jotka saattavat auttaa häntä löytämään oman paikkansa yhteiskunnassa. Koulussa oppilas myös oppii luomaan kaverisuhteita ja sitä kautta hän oppii tuntemaan paremmin myös itseään. Koulu on vahvasti yhteydessä yhteiskuntaan ja yhteiskunnan tavoitteet ja arvot näyttäytyvät myös koulun käytännön toiminnassa. Koulussa vähemmistökielinen oppilas oppii tuntemaan ne käytänteet ja toimintatavat, jotka kuuluvat suomalaiseen yhteiskuntaan. Perusopetuksen tehtävänä on tukea monipuolista kulttuurista osaamista sekä vahvistaa oppilaiden omaa kulttuuri-identiteettiä ja kulttuurista pääomaa. (Arikka & Leinonen, 2020, s. 70.)

Kouluun kiinnittyminen tarkoittaa oppilaan kiinnostusta ja sitoutumista koulunkäyntiin. Käsitteenä oppilaan kouluun kiinnittyminen auttaa tutkijoita ymmärtämään koulunkäyntiin liittyviä ongelmia sekä koulumenestyksen edellytyksiä. Se auttaa myös koulun henkilökuntaa huomioimaan oppilaan piirteitä, jotka ovat suhteellisen pysyviä, ja muokkaamaan kouluympäristöä sellaiseksi, mikä edistää oppilaan kiinnittymistä kouluun. (Virtanen, 2016. s. 15.)

Tarkasteltaessa kouluun kiinnittymistä huomataan, että toiminnalliset ja kognitiiviset ulottuvuudet ovat usein koulun henkilökunnalle helpompia havaita. Näitä ovat esimerkiksi kouluun tuleminen, osallistuminen toimintaan ja aktiivisuus oppitunneilla. Sen sijaan tunnetasoa ja ajattelutasoa on vaikeampaa arvioida. Tunnetasolla kouluun kiinnittynyt oppilas kokee koulunkäynnin myönteisenä. Tärkeitä tekijöitä ovat kokemukset yhteisöön kuulumisesta ja myönteisistä

sosiaalisista suhteista koulussa. Ajattelun tason kiinnittymisellä tarkoitetaan sitä, kuinka tärkeää koulunkäynti on oppilaalle ja kuinka paljon oppilas panostaa ymmärtääkseen koulussa opetettavat asiat. Toisaalta jos oppilaan kokemukset sosiaalisista suhteista ovat kielteiset, hän saattaa jäädä pois oppitunneilta tai ei pysty keskittymään koulutehtäviin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, s. 19.)

5 ja 6.-luokkalainen oppilas on alakoulun viimeisiä luokkia käyvä varhaisnuori. Luokassa voi olla oppilaita, jotka ovat aloittaneet koulupolkunsa muita vuotta myöhemmin, vuotta aiemmin tai ovat kerranneet jonkun luokan. Näin ollen oppilaiden ikä saattaa vaihdella 10–14 ikävuoden välillä. Varhaisnuori oppilas elää nuoruuden ja lapsuuden välivaiheessa. (Rödström, 1992, s. 32.) Varhaisnuorille on vielä vaikeaa kuvata tunteitaan sanallisesti selkeästi ja siksi heidän tunteiden ilmaisu saattaa näkyä impulsiivisena käyttäytymisenä. Varhaisnuorella hormonit vaikuttavat huomattavasti kehoon, ajatteluun ja myös tunteisiin. Tämä saattaa näyttäytyä levottomuutena ja myös koulusuoriutumisen voi heikentyä. (Mielenterveystalo, i.a.)

Jokaisen oppilaan kehitys etenee oman tahtia, ja kaverisuhteet muuttuvat entistä tärkeämmäksi siirtymävaiheissa ja erityisesti alakoulusta yläkouluun siirryttäessä (Eskelä-Haapanen, 2020). Kiusaaminen on yleistä alakoulun ylimmillä luokilla, sillä oppilaiden välinen vertailu on voimakasta ja vertaishyväksynnän tarve on suuri (Rödström, 1992, s. 75). Oppilaiden ongelmakäyttäytyminen näyttää lisääntyvän murrosiän alkaessa ja se näyttäytyy koulunkäyntiin liittyvinä haasteina ja koulusääntöjä vastaan kapinointina (Nurmi ym., 2014, s. 145).

5.- ja 6.-luokkalaisia oppilaita kannustetaan itsensä hyväksymiseen, omasta turvallisuudesta huolehtimiseen sekä omien oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen. Samalla heitä ohjataan ymmärtämään velvollisuuksia ja vastuutaan sekä ilmaisemaan mielipiteitään rakentavasti. (Helsingin normaalilyseo, 2016, s. 208.) Siirtyminen alakoulusta yläkouluun edellyttää koulujen välistä hyvin suunniteltua yhteistyötä ja tarpeellisen oppilaaseen liittyvän tiedon siirtämistä sekä toimintatapojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys on ratkaisevan tärkeää siirtymävaiheessa. Tässä vaiheessa oppilaan on usein sopeuduttava uuteen ryhmään sekä tutustuttava

uusiin opettajiin ja ympäristöön. Tärkeää on, että vanhemmat ja koulun henkilökunta huolehtivat myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun rohkaisevat heitä uusien asioiden kohtaamiseen. Oppilaiden tekemät valinnat tulevaisuuteen liittyvistä asioista ovat siirtymävaiheessa ajankohtaisia ja merkittäviä. (Helsingin normaalilyseo, 2016, s. 209.)

Kehittämispainotteisen opinnäytetyömme lähtökohtana oli kiinnostus ymmärtää mitä haasteita eri kulttuuriympäristöissä kasvamiseen liittyy. Tämän lisäksi lähtökohtana oli kiinnostus parantaa vähemmistökieltä puhuvien lasten asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Kaksi ryhmämme jäsentä toimivat monikielisenä ohjaajana pääkaupunkiseudulla peruskouluissa ja tämän työkokemuksen myötä syntyi kiinnostus tehdä kehittämistyö juuri kouluympäristöön. Lisäksi kaksi meistä on toiminut perusopetuksen työryhmän jäsenenä pohtien perusopetuksen yhteistyön kehittämistä huoltajien kanssa, ja se on antanut meille intoa syventää osaamistamme yhteistyöhön liittyvissä kysymyksissä.

Monissa pääkaupunkiseudun peruskouluissa toimii monikielisiä ohjaajia, joiden työ painottuu huoltajien kanssa tehtävään työhön. Monikieliset ohjaajat pyrkivät ottamaan huomioon perheiden kulttuuritaustan ja kokemukset lähtömaan koulujärjestelmästä, tukevat huoltajia tutustumaan suomalaiseen koulujärjestelmään, koulun toiminta-ajatukseen, opetussuunnitelmaan, opetusmenetelmiin sekä oppilaan oppimissuunnitelmaan. Kodin ja koulun välisen yhteistyön edistäminen nähdään monikielisten ohjaajien tärkeimmäksi tehtäväksi. Arvioinnin perusteella monikielisten ohjaajien työllä on ollut merkittäviä vaikutuksia kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. (Aaltonen ym., 2021, s. 18.) Tämän lisäksi on huomattu, että vähemmistökieliset huoltajat tarvitsevat lisää tietoa siitä, miten he voivat tukea lastaan kotona. Myös sen tietäminen, mistä haetaan tukea, jos huoltajat itse eivät osaa tukea lastaan kielitaidon puuttumisen takia, on vähemmistökielillä vanhemmilla puutteellista. (Ritvanen, 2018., s. 12.) Ajatuksenamme oli, että opinnäytetyön tuloksena syntyy opas, joka vastaa tähän haasteeseen kertomalla huoltajille eri kielellä, miten lasta voidaan tukea kotona hänen suorituskykynsä huomioiden.

Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimi Lehtikuusen koulu. Koulu sijaitsee Hakunilan alueella, jossa elää Suomen tihein maahanmuuttajakeskittymä. Työelämäkumppani tarjoaa perusopetusta Hakunilassa ja koulun oppilasmäärä on lähes tuhat. Kouluun kuuluu kaksi rakennusta, joista toisessa opiskelevat luokat 1–5 ja toisessa 6–9. Vuoden 2023 helmikuussa Vantaalla Lehtikuusen koulussa oli määrällisesti enemmän suomea toisena kielenä opiskelevia eli S2-oppilaita kuin missään muussa Suomen koulussa. Lehtikuusen koulun 948 oppilaasta 618 oli S2-oppilaita. (Terävä & Malminen, 2023.) Koulu päivittää omaa toimintakulttuuriaan jatkuvasti pystyäkseen vastaamaan oppilaiden tarpeisiin.

Tässä opinnäytetyössä kohderyhmäksi valikoitui vähemmistökieliset 5.- ja 6.-luokkalaisten oppilaiden huoltajat. Huoltajien valikoituminen ensisijaiseksi kohderyhmäksi valikoitui sen perusteella, että heillä on koulun lisäksi merkittävä vaikutus lastensa oppimiseen (esim. Levinthal, 2022; Kivimäki, 2013; Jalovaara, 2006). Vuosiluokat 5–6 valikoituivat lähestyvän nivelvaiheen perusteella: lapsi siirtyy pian alakoulusta yläkouluun. Tässä nivelvaiheessa vanhempiin ja heidän antamaansa tukeen keskittyminen on tärkeää, sillä on osoitettu, että lapsen siirtyessä yläkouluun vanhempien käsitys lapsesta muuttuu itsenäisemmäksi, jolloin vanhempien tarpeellinen tuki vähenee merkittävästi: vanhemmat lakkaavat tukemasta lapsiaan, koska uskovat heidät itsenäisemmiksi kuin he todellisuudessa ovat (Mikkilä, 2014).

Vähemmistökielinen tarkoittaa tässä opinnäytetyössä henkilöä, jonka äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Kuusela ym. (2008, s. 7) määrittelevät vähemmistökielisen oppilaan niin, että kyseinen oppilas voi olla ensimmäisen polven ulkomaalaistaustainen oppilas, joka itse sekä hänen vanhempansa ovat syntyneet ulkomailla, tai toisen polven ulkomaalaistaustaisen oppilas, joka itse on syntynyt Suomessa, mutta vanhemmat ulkomailla. Haluamme käyttää tässä opinnäytetyössä sanaa *vähemmistökielinen* sanan *vieraskielinen* sijasta, sillä koemme että ”vieraskielinen” sanana luo ajatusta vieraasta, itseen kuulumattomasta asiasta ja synnyttää me-he-asetelmaa. Vähemmistökielinen taas kuvaa sanana totuudenmukaisesti vähemmistöasemaa, mutta samalla erottaa toisistaan Suomeen jo pitkään kuuluneet kielet (suomi, ruotsi ja saame) niistä kielistä, jotka ovat olleet suhteellisen lyhyen aikaa osa Suomea.

Toinen keskeinen näkökulma opinnäytetyölle on alisuoriutuminen koulunkäynnissä. Alisuoriutuminen on ristiriita lapsen koulusuoriutumisen ja hänen kykyjensä välillä. Alisuoriutuminen on opittua ja lapset eivät ole syntyneet alisuoriutujiksi. Alisuoriutuminen käsitteenä on puutteellinen siinä suhteessa, ettei se kerro, minkä takia henkilö alisuoriutuu. Voittaisiin puhua älykkyystasoon nähden heikosta koulumenestyksestä. Alisuoriutumisen määrittelyssä on käytetty joitain älykkyystestejä ja verrattu tulosta todistuksen arvosanoihin tai keskiarvoon. Haasteena älykkyystestien käytössä on kuitenkin se, että alisuoriutuvat oppilaat eivät useinkaan keskity ja paneudu kunnolla testeihin, mikä vaikuttaa suoraan testin tuloksiin. (Kontoniemi, 2003, s.16.) Alisuoriutumisen määrittelyssä tulisi ottaa huomioon oppilaan kyvyt sekä opiskelumotivaatio, jotta ne eivät jää käyttämättä tai kehittämättä. Oppilaan koulusaavutuksista ei pitäisi päätellä hänen alisuoriutumistaan koulussa. (Kontoniemi, 2003, s.17.)

Alisuoriutuminen otettiin opinnäytetyön tausta-ajatuksiksi koska tutkimusten mukaan vähemmistökieliin kuuluvilla oppilaille koulumenestys on heikompaa ja erityisen tuen piiriin kuuluminen yleisempää suomalaisissa peruskoulussa, kun verrataan kotimaisia kieliä puhuviin oppilaisiin (Laakso, 2017, s. 32–33; Ukkola & Metsämuuronen, 2023, s. 130). Tutkimusten mukaan Suomessa ero vähemmistökielisten ja kantasuomalaisten oppimistuloksissa on suurin OECD-maista (OECD, 2018, s.185). Tutkimukset osoittavat myös, että kotimaisia kieliä puhuvilla oppilaille koulutuspolut eroavat selvästi vähemmistökieliä puhuviin oppilaisiin verrattuna. Vuonna 2015 vain 46 prosenttia 20 vuotta täyttäneistä vähemmistökielen edustajista oli suorittanut jonkin tutkinnon perusasteen jälkeen, samalla kun kotimaisia kieliä puhuvilla prosenttiosuus oli 76 %. (Laakso, 2017, s. 20.)

3 VÄHEMMISTÖKIELISEN KOULUNKÄYNTIIN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

3.1 Vanhemmuus, ystävyyssuhteet ja kielitaito koulunkäynnin tukena

Oppilaan kokonaisvaltainen oppiminen ei rajoitu kouluun, vaan oppimista tapahtuu myös kotona ja siksi koulun tehtävänä on tukea vanhempien osallistumista oppilaan oppimiseen myös kotona (Levinthal, 2022, s. 15). Vanhempien tuki lapsen koulunkäynnille on erittäin merkittävä. Vanhemmat voivat vaikuttaa lapsen koulumenestykseen esimerkiksi keskustelemalla hänen kanssaan, järjestämällä paikan opiskelua varten ja kysymällä koulupäivästä. Lisäksi häiriötekijöiden karsiminen kotoa vaikuttaa myönteisesti esimerkiksi kotitehtävien tekemiseen. (Kivimäki, 2013, s. 4.) Konu (2002) tuo esille myös, että oppilaan on tärkeää saada tehdystä työstä arvostusta vanhemmilta (Kivimäki, 2013, s. 7). Tärkeää on, että oppilaalla on fyysisesti ja psyykkisesti saatavilla vanhemmat, joihin hän voi tarvittaessa turvautua. Tukeva vanhemmuus on todettu tärkeäksi lapsen sosiaaliselle kyvykkyydelle ja itsetunnolle. Vanhempien tehtävänä on myös seurata lapsen koulunkäyntiä ja saada lapsi luottamaan itseensä oppijana. (Jalovaara, 2006, s. 11.) Hyvä vanhempi on aktiivinen ja osallistuu kodin ja koulun yhteistyöhön. Lapsen koulumenestystä edistää siis vanhempi, joka rohkaisee ja kunnioittaa lastaan, on kiinnostunut lapsesta ja hänen koulunkäynnistään sekä osoittaa luottamusta (Ulmanen ym., 2023, s. 18). Tärkeää on, että vanhempi auttaa lastaan selvittämään mahdolliset kouluvaikeudet ja tukee lapsen oppimispyrkimyksiä (OECD, 2018, s. 203).

Korhosen (2017) mukaan vanhemmuuden tukemisessa on eri tasoja, jotka koostuvat kahdesta ääripäästä. Nämä ovat tiedon antaminen suullisesti ja esiteiden kautta tiedon välittämistä. Toinen on pitkäkestoinen terapiatuokiot, jossa tuetaan jokaisen vanhemmuutta syvällisemmin. Tukemisen välimaasto on perhetyö, joka on lyhytkestoinen ja voimavaralähtöinen tulokulmaltaan. Tärkeää on huomioida koko perhe, kun tuetaan vähemmistökielisiä perheitä. (Asuinmaa & Hautala, 2017, s. 21–22.) Vanhempana saa olla ärtynyt ja väsynyt, mutta tärkeintä on, ettei jää yksin tilanteeseen. Hyvää vanhemmuutta on osata tunnistaa ja hakea apua omasta tukiverkostosta tai muista palveluntarjoajista.

Matalankynnyksen palvelut ovat kohtaamiset paikkoja, jossa vanhemmat voivat saada vertaistukea toisistaan. (Hakulinen ym., 2019, s. 32.)

Vähemmistökieliset vanhemmat, jotka ovat muuttaneet paremman elämän toivossa toiseen maahan, pyrkivät usein hyödyntämään kaikki ne mahdollisuudet, joita uhrauksia vaatinut toiseen maahan muuttaminen tuo tullessaan. Erityisesti vanhempien odotukset lastensa tulevaisuutta ja elämää kohtaan ovat ei-maahanmuuttajataustaisiin vanhempiin verrattuna selvästi suuremmat. (OECD, 2015, s. 18.) Tämä on hyvä asia, sillä lapset helposti omaksuvat vanhempien uskomukset ja asenteet itselleen (Ruotsalainen, 2008, s. 38). Myös lapsen kaveripiirillä, erityisesti lähimmillä ystävillä ja kavereilla on vaikutus lapsen asenteisiin, erityisesti koulumyönteisyyteen. Kun kaverit suhtautuvat kouluun myönteisesti, myös lapsi suhtautuu kouluun myönteisesti. Mutta jos suhtautuminen on kielteistä, myös lapsi suhtautuu kouluun kielteisesti. Tämä taas vaikuttaa lapsen oppimismotivaatioon. (Puljujärvi, 2022, s. 31–32.)

Ruotsalainen (2008) tutki vanhempien odotusten ja uskomusten vaikutusta lapsen lukutaitoon. Tutkimus osoitti, että vanhempien uskomukset ja odotukset vaikuttivat merkittävästi lapsen oppimiseen liittyviin suoritusstrategioihin ja sitä kautta lukutaitoon. Myönteiset uskomukset ennustivat parempaa lukutaitoa ja kielteiset uskomukset heikompaa lukutaitoa. (Ruotsalainen, 2008, s. 45.) Cooper (2007) tuo esille, että vanhempien odotukset voivat myös kääntyä koulumenestystä haittaaviksi. Näin käy, kun lapsi kokee painetta menestyä tai jos vanhemman läsnäolo koulunkäynnissä on ainoa syy siihen, miksi lapsi haluaa menestyä. (Isoviita & Toivanen, 2016, s. 28.) Hoover-Dempsey ym., (1995) tuovat myös esille sen tärkeyden, että vanhemman antama tuki lapselle tukee lapsen koulunkäyntiä, kun tuenanto johtuu siitä, että vanhempi kokee turhautumista lapsen koulunkäynnin suoriutumistasoon (Isoviita & Toivanen, 2016, s. 28).

Ystävyys- ja kaverisuhteet kantasuomalaisien kanssa ovat keskeisin reitti suomen kielen oppimiseen (Lilja, 2018, s. 210). Erityisesti kirjoitustaidon harjoittelu koulussa keskittyy voimakkaasti tekniseen taitoon ja suomen kielen rakenteiden ja sanaston oppimiseen sen sijaan että kirjoitustaito nähtäisiin

oppimisen resurssina sekä opiskelijan ajattelun kehittämisenä (Tarnanen & Aalto, 2013, s.12). Suomen kielen oppimisreittejä kaverisuhteissa ovat turvallinen vuorovaikutussuhde kaveriin sekä kysymisen ja toiston mahdollisuus (Lilja, 2018, s. 218). Keskeistä on, että vähemmistökielillä oppilaalla on mahdollisuus puhua ja näin harjoitella suomen kieltä vapaa-aikanaan, koulun ulkopuolella. Tärkeää on myös se, että kyseiset kaverit puhuvat suomea äidinkielenään. (Lilja, 2018, s. 210.)

Liljan tutkimus (2018, s. 203–225) tuo esille sen, että kaikilla vähemmistökielillä lapsilla ei ole suomea äidinkielenään puhuvia kavereita, vaikka heillä olisi tahtoa tällaisia saada. Turjanmaa (2017, s.63) tuo tutkimuksessaan esille, että nimenomaan harrastukset, kiinnostava ohjattu vapaa-ajantoiminta, mahdollistaa tehokkaasti vuorovaikutuksen lisääntymisen ja kavereiden saamisen myös kantaväestöstä. Harrastuksiin mukaan lähteminen voi kuitenkin olla haasteellista. Vieraseen ja uuteen paikkaan, josta ei tunne ketään, voi olla korkea kynnys mennä. Heikko kielitaito voi myös hankaloittaa ryhmän mukaan pääsemistä. Harrastusryhmään myöhemmin lapsuudessa tai nuoruudessa tullessa voi olla vaikeuksia päästä ryhmään mukaan ja saada muodostettua kaverisuhteita, koska ryhmä on todennäköisesti ehtinyt muotoutua tiiviiksi. (Turjanmaa, 2017, s.66–67.) Suomen kielen osaamisen lisäksi keskeistä on osata omaa ensikieltään. Erityisesti se, miten hyvin oppilas osaa lukea ja ymmärtää lukemansa ensikielellään, ennustaa sitä, miten hyvin nämä taidot onnistuvat toisella kielellä. (Huhta, 2017, s. 14.)

3.2 Kulttuurin merkitys koulunkäynnissä

Kulttuurit voidaan jakaa erilaisiin kategorioihin eri tekijöiden perusteella, esimerkiksi sen jäsenten käyttäytymisen tai kielen perusteella. Kategoriat jakautuvat tämän lisäksi vielä suuriin ja pieniin alaryhmiin. Kulttuurit jaetaan muun muassa individuaaliseen ja kollektiiviseen kulttuuriin (Kesäläinen, 2019, s. 15–17). Pääkaupunkiseudulla suurin osa vähemmistökielten oppilaista on kotoisin kollektiivisesta kulttuurista, jossa opiskelu on opettajavetoista ja valtaetäisyys on suuri. Samalla peruskoulun rakenteet ovat peräisin individualistisesta kulttuurista,

jossa halutaan opettaa sitä, miten opiskellaan, jotta opiskelijat olisivat itseohjautuvia. (Hofstede, 2018, s. 8–9.) Myös yhteisöllisestä kulttuurista tulevista vanhemmista voi olla vaikea ymmärtää suomalaista yksilökeskeistä kulttuuria. Tämä voi vaikuttaa siihen, etteivät vanhemmat aina pysty tukemaan lapsensa koulukäyntiä tai identiteetin rakentumista. (Liukkonen, 2010, s.27–28.)

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2004, S.18) nämä seikat on otettu huomioon. Kyseisessä opetussuunnitelmassa kerrotaan, että oppimiseen vaikuttaa oppilaan aiemmin syntyneet opiskelutaidot ja työskentelytavat. Aiemmalla iällä opitut työskentelymallit on hyvä ottaa tarkasteluun koulussa varhaisessa vaiheessa varsinkin vähemmistökielillä oppilailla, joilla voi olla erilainen lähestymistapa oppimisessa. Vaarana on, että koulun toimintakulttuurin osaamattomuudesta voi seurata alisuoriutuminen ja väliinputoaminen koulujärjestelmästä. (Liukkonen, 2010, s. 26.)

Kulttuuri myös muokkaa aikakäsitystämme. Kesäläisen (2019, s. 11) lainaama Hall (1990) jakaa aikakäsitykset kahteen ryhmään, monokrononisiin ja polykrononisiin. Monokroninen aikakäsitys tarkoittaa, että ihminen antaa huomion vain yhdelle asialle tai tekee vain yhtä asiaa kerralla. Monokronisessa aikakäsityksessä aika nähdään usein lineaarisesti. Polykroninen aikakäsitys tarkoittaa sitä, että ihminen on tekemisissä useamman asian kanssa yhtä aikaa. (Kesäläinen, 2019, s. 11.) Kesäläinen (2019, s. 11) esittää myös Lewisin (1996) aikakäsitteen jaottelun lineaarisiin ja multiaktiivisiin. Lineaarisisessa kulttuurissa ihmiset ovat tehtäväkeskeisiä ja järjestäytyneitä suunnittelijoita. Multiaktiivisessa kulttuurissa tärkeinä piirteinä pidetään ihmiskeskeisyyttä ja puheliaisuutta. (Kesäläinen, 2019, s. 11.) Nämä ulottuvuudet on hyvä ottaa huomioon, kun tarkastelemme vähemmistökielten opiskelutaitoja ja sitä mitkä tekijät muokkaavat niitä.

Eri kulttuurit voidaan jakaa myös sen suhteen, miten voimakkaasti ne pyrkivät välttämään epävarmuutta. Maissa, joissa pyritään voimakkaasti välttämään epävarmuutta, on käsitys, että vanhemmat ovat maallikoita ja opettajat asiantuntijoita. Tällöin vanhempien näkemyksiä kuunnellaan harvoin. Sellaisissa maissa, joissa epävarmuuden välttely on vähäisempää, opettajat yrittävät saada

vanhemmat mukaan lapsen oppimisprosessiin ja etsivät aktiivisesti vanhempien ideoita. (Hofstede ym., 2010, s. 206.)

Kulttuureissa, joissa epävarmuuden välttäminen on keskeistä, oppimistilanteissa arvostetaan aikataulutusta, yksityiskohtaisia tehtäviä sekä selkeitä tavoitteita, jotka ovat määriteltävissä selkeästi. Toisessa ääripäässä, jossa epävarmuuden välttäminen on vähäistä, oppimisessa arvostetaan aikataulujen puutetta, omaperäisiä vastauksia sekä laajojen tehtävien ja epämääräisten tavoitteiden piirteitä. Käsitys vain yhdestä ainoasta oikeasta vastauksesta aiheuttaa tässä kulttuurissa hämmennystä. (Hofstede ym., 2010, s.205.) Kulttuureissa, joissa epävarmuuden välttäminen on keskeistä, on myös tyypillistä, että opiskelijat selittävät onnistumisiaan olosuhteilla tai sattumalla, kun heikon epävarmuuden välttämisen kulttuureissa onnistumista selitetään omien kykyjen perusteella. (Hofstede ym., 2010, s.206).

Kulttuurit voidaan jakaa myös matalan ja korkean valtaetäisyyden maihin. Korkean valtaetäisyyden maissa on tyypillistä, että opettaja ja oppilas ovat epätasa-arvoisessa asemassa ja opettajaa kunnioitetaan, jopa pelätään. Opetus on myös hyvin opettajajohtoista. Opettajan sana on laki ja sen kyseenalaistamista pidetään epäkunnioittavana. Luokassa oletetaan olevan tiukka kuri ja opettajaa kunnioitetaan myös koulun ulkopuolella. Opettajan ei katsota olevan ”totuuden” välittäjä vaan guru, joka jakaa henkilökohtaista viisauttaan oppilaille. Matalan valtaetäisyyden maissa oppilaat ja opettajat taas ovat tasa-arvoisessa asemassa ja oppilaan odotetaan itse etsivän ”älyllisen polkunsaa”. (Hofstede ym., 2010, s.69.) Oppilailta myös odotetaan omaa aktiivista vuorovaikutusta luokassa, mikäli jokin asia jää epäselväksi heille. Oppiminen määräytyy paljolti sen perusteella, miten hyvin oppilas kykenee vastavuoroiseen vuorovaikutukseen ja itsenäiseen toimintaan. (Hofstede ym., 2010, s.70.)

Yllä mainittujen lisäksi, kulttuurit voidaan jakaa pitkän ja lyhyen aikavälin orientaatioihin. Pitkän aikavälin orientaation kulttuureissa sinnikkyys, pitkän aikavälin tavoitteet ja kurinalaisuus ovat arvostettuja piirteitä. Sen sijaan lyhyen aikavälin kulttuureissa itsetehostus sekä ylpeys itsestä, toisista ja omasta maasta korostuvat. Kulttuurista tuleva voimakas kannustus itsetehostukseen ja

myönteisten asioiden etsimiseen johtavat siihen, etteivät lapset kiinnostu henkilökohtaisesta kehitymisestä. Tämä johtaa siihen, että kiinnostus oppia uutta koulussa ei ole suurta. Lyhyen aikavälin kulttuureissa on myös tyypillistä, että opiskelijat selittävät onnistumisiaan ja epäonnistumisiaan sattumalla, kun pitkän aikavälin kulttuureissa onnistumista selitetään ahkeruudella ja epäonnistumista sen puutteella. Lyhyen aikavälin kulttuurien omaavilla oppilailla lahjakkuus on teoreettisissa, abstrakteissa tieteenaloissa, sen sijaan heillä on helposti haasteita erityisesti matematiikassa. (Hofstede ym., 2018, s. 261, 275.)

Ehkä tunnetuin kulttuureita erottava tekijä on yksilö-yhteisö-akselin käyttö kulttuureja verratessa. Kollektivistisissa, yhteisökeskeisissä kulttuureissa oppiminen nähdään kertaluontoisena tapahtumana, joka on varattu erityisesti nuorille ja joka keskittyy niihin taitoihin ja hyveisiin, jotka mahdollistavat hyväksyttävänä ryhmänjäsenenä olemisen. Kollektivistisissa kulttuureissa tyypillistä on myös se, että koulutus hankitaan johonkin parempaan ryhmään pääsemiseksi, sosiaalisen hyväksynnän nostamiseksi, ei niinkään itsearvostuksen lisäämiseksi ja onnistumisen tunteen kokemiseksi kuten yksilökeskeisissä kulttuureissa (Hofstede ym., 2010, s. 119.)

3.3 Kodin ja koulun välisen yhteistyön merkitys

Perusopetuksessa nähdään keskeisenä asiana, että huoltajia osallistetaan lapsen koulunkäyntiin ja heille tuodaan julki koulun toimintakulttuuria. Tämä on säädetty perusopetuksen säädöksissä. Toinen tärkeä kohta koulun ja kodin välisellä yhteistyöllä on se, että lapselle annetaan sellaista tukea ja ohjausta, joka vastaa oppilaan kehitystasoa. (L 628/1998.) Kodin ja koulun välinen yhteistyö edistää vanhempien luottamusta koulujärjestelmään ja sitä, että oppilaalle välittyy turvallinen arki ja avoin keskustelukulttuuri. Tämä edesauttaa opiskelijan opiskelumotivaatiota. (Opetushallitus, i.a.)

Koulujärjestelmässä huomattiin 1950-luvun taitteessa, että pelkkä opettaminen ei riitä vaan opetuksen rinnalle tarvitaan psykososiaalista tukea. Näin syntyi koulusosiaalityö, joka tunnetaan paremmin koulukuraattorin työnä. Kotkan

kaupunki nimesi ensimmäisenä koulukuraattorin viraksi, jonka jälkeen muut kunnat seurasivat perässä. Koulukuraattorin uskottiin ehkäisevän poissaoloja ja kodin puutteita, jotka näkyivät yhteistyössä vanhempien ja oppilashuollon kanssa. Erityinen asia oli se, että koulukuraattori oli läsnä kouluympäristössä ja näin kynnys hänen luoksensa tulemisesta oli matalampi ja luottamuksen rakentaminen oppilaiden kanssa luonnistui paremmin. (Wallin, 2011.)

Vähemmistökielisten oppilaiden määrä on lisääntynyt, ja koulut sekä vanhemmat ovat uusien asioiden ääressä. Yan Guon (2006) mukaan hyvän yhteistyön syntymiseen koulun ja kodin välillä vaikuttaa viisi tekijää: tiedonkulku, asenteet, kasvatusroolit, kielitaito ja kasvatuskäsitykset. On tärkeää, että edellä mainittuja tekijöitä avataan puolin ja toisin, jotta yhteinen ymmärrys asioista lisääntyisi enemmän koulun ja kodin välillä. Monet Henna Haapasen (2010) pro gradussaan haastattelemat opettajat kokivat, ettei heillä ole tarpeeksi aikaa panostaa näihin ja monelle on myös vaikeaa työskennellä vähemmistökielisten vanhempien kanssa osaamisen puutteen takia, kun taas vähemmistökieliset vanhemmat kokivat yhteistyön ohueksi (Hietanen & Ylitalo, 2014, s. 16–18).

Kun vanhempi on aktiivinen koulun suuntaan, se kertoo lapselle, että koulu on tärkeä ja panostamisen arvoista. Koulun ja kodin hyvä yhteistyö palvelee kaikkia osapuolia ja varsinkin oppilasta. Opetushallitus (2010) toteaa, että kun yhteistyö toimii kodin ja koulun kanssa, se näkyy lapsen hyvinvoinnissa ja heijastuu myös opiskelumenestykseen. (Hietanen & Ylitalo, 2014, s. 16–18.)

Peruskoulun tehtävänä on edistää vähemmistökielisten vanhempien sopeutumista ja tunnistaa rakenteellisia esteitä, jotka vaikeuttavat vanhempien toimijuutta. Tätä edistääkseen Helsingin kaupunki aloitti kokeilun, jossa se palkkasi kouluihin monikielisiä ohjaajia. Monikielisten ohjaajien työ edisti merkittävästi peruskoulun ja kodin yhteistyötä. Huoltajien tieto ja osaaminen lisääntyi koulun toimintakulttuurista ja samalla koulun henkilökunnan kulttuurisensitiivinen työote vahvistui heidän kohdatessaan vähemmistökielisiä perheitä. Näiden vaikutuksien myötä vähemmistökielisten vanhempien osallisuus kasvoi ja omien lasten tukeminen edistyi. (Aaltonen ym., 2021, s. 23.)

Ryhmäilmiö-menetelmä lisää ryhmähenkeä ja erilaisuuden kunnioittamista, joka on nuorilla tärkeää kouluviihtyvyyden näkökulmasta ja se lisää motivaatiota käydä koulua ja opiskella (Selin ym., 2015, s. 8–9). Salovaara ja Honkonen (2011, s. 44) toteavat, että opiskelijan rooli luokassa koostuu monista tekijöistä, kuten muiden oppilaiden normeista ja odotuksista eli ryhmän tavoitteesta. Samalla siihen vaikuttaa lapsen oma persoonallisuus. Toivottavaa olisi, että jokaisella oppilailla olisi oma roolinsa luokassa, ja opettajalla olisi vaikutusta siihen, että kaikilla oppilailla olisi hyvät oltavat luokassa (Naskali, 2019, s. 14.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä opas, joka lisää vanhempien kykyä tukea lastaan koulunkäynnissä ja tätä kautta vähentää lapsen mahdollista alisuoriutumista koulussa. Oppaaseen on koottuna yleistietoa koulujärjestelmästä ja koulun tukimuodoista sekä suosituksia lapsen koulunkäynnin tukemiseksi. Oppaan pohjana on erityisopettajien, kuraattorin ja vanhempien haastatteluista saatu tieto heidän kokemuksistaan lasten tukemisessa koulunkäynnissä sekä opinnäytetyön raportissa kuvattu tutkimustieto. Tarkoituksena on, että opas käännetään englannin, arabian ja somalin kielelle.

Opinnäytetyön tavoitteena on tarkastella sitä miten vanhempien tietoja liittyen koulun eri tukimuotoihin ja tukemiseen liittyviin asiakirjoihin voidaan lisätä. Tavoitteena on synnyttää tuotos, jonka avulla koulun ja kodin välinen yhteistyö vahvistuisi ja myös lapsen voimavarojen tukeminen mahdollistuisi, millä voidaan ennaltaehkäistä alisuoriutumista ja riskikehitystä myöhemmillä luokka-asteilla. Opinnäytetyössä nostetaan esille vähemmistökielisen oppilaan voimavarat, oppimisympäristön tuki ja erityisesti vanhempien merkitys lapsen koulunkäynnin tukena. Tavoitteenamme on, että vähemmistökielisillä vanhemmilla olisi riittävästi

tietoa suomalaisesta koulujärjestelmästä ja saatavilla olevista tukimuodoista lapsen tasavertaisten oppimismahdollisuuksien turvaamiseksi.

5 OPINNÄYTETYÖSSÄ KÄYTETYT MENETELMÄT

Opinnäytetyömme on kehittämispainotteinen. Se sisältää selkeän kehittämisprosessin, jossa korostuvat teoreettinen viitekehys sekä konkreettinen tuotos eli opas (LibGuides Diak. i.a.). Syksyllä 2022 opinnäytetyömme alkoi tiedon etsimisellä internetistä. Perehdyimme työmme kannalta oleelliseen tietoperustaan, jota hyödynsimme kehittämistyön aikana. Tietoperustalla tarkoitetaan asiaan liittyvää teoriataustaa ja aiempaa tutkimustietoa. Huomasimme jo alussa, että tutkittavan aiheen valitseminen ja näkökulman tarkempi rajaaminen oli haastavaa. Tutkimustietoa löysimme erityisesti kielitaitoon, ystävyys-suhteisiin ja kulttuurieroihin liittyen, kun etsimme tietoa koulunkäyntiin ja oppimiseen vaikuttavista tekijöistä. Näiden avulla saimme merkittävää näkökulmaa vähemmistökielisten oppilaiden koulusuorituksesta sekä kodin ja koulun yhteistyön merkityksestä koulunkäynnissä.

Koulukuraattorin, opinto-ohjaajien ja erityisopettajien kanssa käytimme menetelmänä puolistrukturoitua haastattelua, joka tarkoittaa, että haastattelulle on mietitty etukäteen kysymykset (LIITE 1, LIITE 2 ja LIITE 3). Puolistrukturoidulla haastattelumenetelmällä halusimme kuulla ammattilaisten näkemyksiä ja kokemuksia vähemmistökielisten oppilaiden koulusuoriutumisesta. Haastattelutilanteessa käytimme menetelmänä myös avointa haastattelua, jolloin tavoitteemme oli luoda haastattelutilanteesta niin avoin ja luonteva kuin mahdollista.

Avoin haastattelu on periaatteessa sama kuin tavallinen keskustelu. Se kuitenkin etenee ennalta sovitun aihepiirin sisällä antaen tilaa haastateltavan omille kokemuksille ja tuntemuksille. Haastattelutilanteessa ei tarjota valmiita

vastauksia haastateltavalle vaan haastattelija ohjaa tilannetta hienotunteisesti pyytäen tarvittaessa tarkennuksia. Keskustelun rungosta voidaan joskus poiketa, jos haastateltavalla on jokin mielenkiintoa herättävä asia. (Rissanen, 2006.) Poistimme analyysivaiheessa saadusta aineistosta aiheemme kannalta merkityksettömät asiat. Haastateltavilta saimme suullisen suostumuksen siihen, että he ovat tunnistettavissa.

Teimme myös vanhemmille kartoituskyselyn Formsin avulla ja vanhempien vastausten analyysissä käytimme sisällönanalyysimenetelmää, jonka tavoitteena on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus vanhempien vastauksista. Sisällönanalyysillä voidaan tiivistää kerätty aineisto sellaiseen muotoon, että tutkittavia ilmiöitä tai aiheita voidaan lyhyesti ja yleistävästi kuvailla. Sisällönanalyysia voidaan soveltaa niin kyselyiden, haastattelujen kuin nauhoitetun puheen analyysiin (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

6 HAASTATTELUIDEN ANALYSOINTI

6.1 Koulukuraattorin haastattelu

Koulukuraattorin tehtävään kuuluu edistää ja tukea yleisellä tasolla koulun ja yksittäisen oppilaan hyvinvointia ja osallisuutta, sekä tukea kodin ja koulun yhteistyötä joko suoranaisesti tai oppilashuollon kautta. (Peda, i.a.) Tavoitteenamme oli lähestyä opinnäytetyötämme sosiaalialan näkökulmasta, joten otimme yhteyttä koulukuraattoriin ja kerroimme opinnäytetyömme aiheesta. Haastattelu toteutui 9.11.2022 etänä Teamsin välityksellä. Käytimme menetelmänä puolistrukturoitua haastattelua. Tämä tarkoittaa sitä, että haastattelulle on mietitty etukäteen kysymykset (LIITE 1), joista tietoa halutaan ja haastateltavalle on lähetetty valmiit kysymykset, joiden mukaan haastattelussa edetään (Rissanen 2006). Koulukuraattorin haastattelukysymyksissä teemana oli keskeisesti vähemmistökielisten lasten alisuoriutuminen koulussa ja se,

minkälaisin työkaluin siihen voisi kuraattorina puuttua. Tämän lisäksi tavoitteena oli kuraattorin toiveiden kartoittaminen opinnäytetyön tuotokseen liittyen.

Haastattelussa kuraattori nosti erityisesti esille havainnon siitä, että voi olla vaikeaa tunnistaa alisuoriutuva oppilas, koska oppilaan arvosanat eivät välttämättä ole kovin alhaiset, vaikka ne olisivatkin alle hänen taitotasonsa. Kuraattori nosti esille lisäksi, että koulun rakenteet eivät välttämättä vastaa kaikkien oppilaiden tarpeisiin ja siksi olisi asianmukaista kysyä alisuoriutuuko oppilas vai koulu. Kuraattorin mielestä koulussa pärjäävät parhaiten keskiluokkaisten kotien lapset, joiden kulttuuritausta on lähellä opettajan kulttuuritaustaa. Koulukuraattori toi esille myös, että opettajien asenteet vaikuttavat siihen, kuinka he saavat tuettua oppilaidensa osaamista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Hänen mukaansa koulussa tarvitaan lisää rasminvastaista työtä. Koulukuraattori toivoi, että oppaassa olisi konkreettisia vinkkejä vanhemmille siitä, miten he voivat tukea lasten kasvua ja kehitystä kokonaisvaltaisesti, ja samalla myös neuvoja vanhemmuuden tukemiseksi.

Haastattelutilanteessa kuraattorille ei pyritty antamaan valmiita vastauksia vaan annoimme haastateltavan ehdoilla hänen omille tuntemuksilleen ja kokemuksilleen tilaa. Haastattelussa kuraattori pyysi lisää tarkennuksia kysymyksiin, ja välillä poikkesimme kysymysrungosta, kun kuraattori kertoi jostakin mielenkiintoa herättävästä näkökulmasta. Keskustelu kuraattorin kanssa loi pohjaa oppaamme sisällön rakentamiselle, sillä saimme uusia näkökulmia ja kuulumme ammattilaisen kokemuksia vähemmistökielisten oppilaiden koulunkäynnistä.

6.2 Opinto-ohjaajien haastattelu

Opinto-ohjaajaan työnkuvaan liittyy oppilaiden henkilökohtainen ohjaaminen, opetuksen pitäminen ja oppilashuollon työhön osallistuminen. Samalla työnkuvaan liittyy myös tiedottaminen ja vanhempainiltojen järjestäminen. (Suomen opinto-ohjaajat ry, i.a.) Haastattelimme Pasilan peruskoulun opinto-ohjaajaa 12.2.2023. Haastattelussa oli mukana osa tiimistä ja se toteutettiin

etänä Teamsin välityksellä. Lisäksi haastattelimme 12.1.2023 Lehtikuusen koulun opinto-ohjaajia, jotka kohtaavat työssään paljon vähemmistökielisiä oppilaita. Haastattelu toteutettiin Teamsin välityksellä ja kysymykset oli lähetetty etukäteen haastateltaville. Opinto-ohjaajille suunnatuissa kysymyksissä keskeisenä teemana oli vähemmistökielisten oppilaiden koulusuoriutuminen. Tämän lisäksi keskeinen näkökulma kysymyksissä oli opinto-ohjaajien toiveiden kartoittaminen tuotokseen liittyen.

Valitsemamme aihe oli haastateltavien mielestä ajankohtainen. Opinto-ohjaajat nostivat erityisesti esille, että sellaista alisuoriutumista jossa taustalla on neuropsykiatrinen diagnoosi, on tutkittu jonkin verran. Sen sijaan sellaista alisuoriutumista on tutkittu vähemmän, missä mitään selittävää diagnoosia ei ole. Pasilan peruskoulun opinto-ohjaaja kertoi, että koulussa halutaan uusia työkaluja tunnistamaan vähemmistökielisten oppilaiden tarpeita ja sitä, miten heitä voitaisiin paremmin tukea. Opinto-ohjaaja toi esille, että koulun ammattilaiset edustavat yhtä väestöryhmää ja hänen mielestään olisi hyvä saada monimuotoisuutta myös koulun ammattilaisiin. Opinto-ohjaaja korosti sen tärkeyttä, että koulun ammattilaiset ja vanhemmat keskustelisivat keskenään enemmän, jotta vähemmistökieliset vanhemmat saisivat enemmän tietoa koulun odotuksista. Lehtikuusen opinto-ohjaaja nosti esille vanhempien tukemisen lapsen koko koulutaipaleen aikana sekä kulttuurisensitiivisen työtteen tärkeyden, vaikka koulussa edetäänkin hyvin nopeaa vauhtia. Heidän mielestään olisi tärkeää muistaa, että vähemmistökieliset vanhemmat ja heidän lapsensa ovat uuden asian äärellä, kun puhutaan opiskelutaidoista ja siitä, miten tuetaan kotona lasta saavuttamaan koulun odotuksia. Pasilan koulun opinto-ohjaaja otti esimerkin omasta koulupolustaan, jossa hänellä oli haasteita alussa, kun hänellä oli luokassa häiriköivä rooli. Kaikki kuitenkin muuttui, kun yksi opettaja antoi hänelle onnistumisen kokemuksia ja sen jälkeen hän omaksui opiskelijan roolin. Opinto-ohjaaja ilmaisi toivovansa, että koulussa tarjottaisiin enemmän onnistumisen kokemuksia ja että kotonakin tuettaisiin opiskelutaitojen kehittämistä.

6.3 Erityisopettajien haastattelu

Erityisopettajan työtehtävään kuuluu arvioida ja suunnitella, millaisia tukimuotoja oppilas tarvitsee opiskelun tueksi. Tämän lisäksi erityisopettaja antaa opetusta tehostetun ja erityistuen piirissä oleville oppilaille sekä konsultoi koulun muuta henkilökuntaa ja tekee yhteistyötä kodin ja muiden moniammatillisten ryhmien kanssa. (Peda, i.a.) Päädyimme ottamaan yhteyttä ja haastattelemaan kuraattorien ja opinto-ohjaajien jälkeen vielä erityisopettajia. Ajattelimme, että he voisivat tuoda oppaaseen yleistä osaamista liittyen opiskelutaitoihin sekä käytännön tietoa siitä, mitkä opiskeluun liittyvät taidot ovat erityisesti kohderyhmämme haasteina ja mitkä he näkevät kohderyhmän alisuoriutumisen syinä.

Haastattelu toteutettiin 10.5.2023 Teamsin välityksellä. Haastateltaville oli lähetetty haastattelukysymykset etukäteen, jotta heillä oli mahdollisuus miettiä vastauksia ennen haastattelua. Erityisopettajien haastattelussa teemana oli aiheen lähestyminen konkreettisesti niin, että saimme tunnusmerkkejä, taustatekijöitä ja vanhempien tukikeinoja alisuoriutumiseen liittyen. Haastattelu kirjattiin ylös sanelimen avulla, jotta vastaukset saatiin muistiin mahdollisimman alkuperäisessä muodossa.

Haastattelussa erityisopettajat nostivat erityisesti esille havainnon siitä, että vähemmistökielisillä vanhemmillä on usein väärä käsitys suomalaisesta peruskoulusta: mitä siihen kuuluu ja mitä lapsilta, vanhemmilta ja opettajilta odotetaan. Tämän lisäksi erityisopettajat nostivat alisuoriutumiseen vaikuttaviksi tekijöiksi vanhempien vähäiset tiedot koulun tukipalveluista, kertaamisen tärkeydestä sekä oman lapsen koulunkäynnin tilanteesta ja haasteista. Nämä asiat päätimmekin ottaa mukaan oppaaseen. Erityisopettajat toivat haastattelussa esille myös kielitaitoihin liittyvän ongelman: vanhempien ja koulun välillä informaatio ei kulje yhteisen kielen puuttumisen vuoksi. Tähän haasteeseen oppaamme ei kuitenkaan pyri vastaamaan.

6.4 Vanhemmille suunnattu kartoituskysely

Vastausten analysoinnissa keskityimme kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä lapsen koulunkäynnin tukemiseen liittyviin asioihin. Olimme tehneet kartoituskyselyn Formsin avulla 5.- ja 6.-luokkalaisten oppilaiden huoltajille. Olimme laatineet kartoituskyselyn kysymykset suomen kielen lisäksi arabian, somalin ja englannin kielellä. Vanhempien vastausten analysoinnissa käytetään sisällönanalyysin menetelmää, jonka tavoitteena on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus vanhempien vastauksista. Olemme käsitelleet tuloksia kysymyksien mukaan ja teemoittaneet vastauksia. Käymme alla läpi vanhemmilta saatuja vastauksia kysymys kerrallaan. Kysymykset liittyivät seuraaviin aiheisiin: *kokemus yhteydenpidon tärkeydestä, yhteydenpitoa vaikeuttavat tekijät, tuen anto lapselle, tuenantoa vaikeuttavat tekijät sekä taidot, joita lapsi tarvitsee oppimiseen.*

Suomenkieliseen kyselyyn vastasi yhteensä 28 vanhempaa, määrän vaihdellen hieman kysymyksittäin. Arabinkieliseen kyselyyn vastasi viisi (5), somalinkieliseen viisi (5) ja englanninkieliseen neljä (4) vanhempaa. 5.- ja 6.-luokkalaisten oppilaiden määrä Lehtikuusen koulussa on 211 oppilasta. Kysely lähti kaikille heidän huoltajilleen, joten varmaa tietoa ei ole siitä, kuinka moni vastaajista oli vähemmistökielisiä. Yksi meistä toimii monikielisenä ohjaajana Lehtikuusen koulussa ja hän lähetti kyselyn huoltajille Wilman kautta. Kyselyyn vastattiin anonyymisti, eli emme tiedä vastaajien henkilöllisyyttä emmekä voi yhdistää niitä Wilman käyttäjätunnuksiin. Kyselyyn pystyi vastaamaan 25.5.–8.6.2023.

Ensimmäinen kysymys koski koulun ja kodin välisen yhteydenpidon tärkeyttä. Kysyimme, onko tärkeää olla yhteydessä kouluun. Vaihtoehdot olivat seuraavat: yhteydenpito kouluun ei ole ollenkaan tärkeää, on vähän tärkeää, on tärkeää, melko tärkeää, on erittäin tärkeää tai en osaa sanoa. Suurin osa suomenkieliseen kyselyyn vastaajista piti erittäin tärkeänä yhteydenpitoa koulun kanssa (23 vastaajaa). Viisi vastasi yhteydenpidon olevan tärkeää, kolme melko tärkeää ja yksi vastaajista ei osannut sanoa tärkeyttä. Arabinkielisessä kyselyssä viisi vastaajaa piti yhteydenpitoa tärkeänä kouluun ja yksi vastaajista melko

tärkeänä. Somalinkielisessä kyselyssä kolme vastaajaa piti erittäin tärkeänä olla yhteydessä kouluun ja kaksi vastasi, että on melko tärkeä olla yhteydessä kouluun. Englanninkielisessä kyselyssä kolme vastaajaa piti erittäin tärkeänä olla yhteydessä kouluun ja yksi melko tärkeänä.

Toinen kysymyksemme koski yhteydenpitoa. Kysymyksenä oli mitkä asiat vaikeuttavat vastaajaa olemasta aktiivisesti yhteydessä kouluun. Tähän kysymykseen vastasi suomen kielellä yhteensä 27 vastaajaa. Näistä poistimme kaksi vastausta joko epäselvyyden takia tai sen takia, että vastaus ei vastannut kysymykseen. Vastauksista on löydettävissä muutamia eri teemoja. Yksi keskeinen teema oli opettajiin liittyvät vaikeudet ja sen tuomat ongelmat yhteydenpidolle. Tällaisia tilanteita olivat muun muassa jatkuvat sijaiset, epävarmuus siitä kehen opettajaan tulisi olla yhteydessä sekä vaikeus tavoittaa opettajaa. Opettajiin liittyvien tekijöiden lisäksi myös Wilma nähtiin haasteita tuovana tekijänä. Wilman ongelmiksi nähtiin muun muassa vaikea lähestyttävyyys, kasvottomuus ja epäsosiaalisuus, reaaliaikaisuuden puute sekä sovelluksen/sivuston käyttökatkot. Suuri osa vastaajista (9/25) kuitenkin ilmoitti, että yhteydenpitoa kouluun ei vaikeuta mikään. Arabiankieliseen kyselyyn viisi vastaajaa vastasi, että kommunikaatioon liittyvät ongelmat, esimerkiksi heikko suomen kielen taito, ovat suurin yhteydenpitoon liittyvä haaste. Monet arabiankielisen kyselyyn vastaajista toivat esille, että oma kiire ja työ vaikeuttavat merkittävästi yhteydenpitoa opettajiin. Somalinkieliseen vastaavaan kysymykseen saatiin yhteensä viisi vastausta. Esteinä yhteydenpidolle olivat muun muassa kielimuuri ja pelko, että vanhempi häiritsee opettajaa kysymyksillään. Yksi vanhemmista kertoi myös luottavansa Suomen opiskelujärjestelmään niin paljon, ettei hänen tarvitse olla yhteydessä kouluun, mikäli koulusta ei tule yhteydenottoa. Kolme vanhempaa vastasi englannin kielellä ja vastauksissa nousi esille, että kielimuuri vaikuttaa yhteydenpitoon kielteisesti.

Kysymykseen “jos koulunkäynti ei suju, miten tuet lastasi kotona” vastasi yhteensä 29 vastaajaa suomen kielellä. Näistä poistimme kaksi vastausta joko epäselvyyden takia tai sen takia, että vastaus ei vastannut kysymykseen. Vastauksissa painottui selvästi eniten läksyjen teko yhdessä lapsen kanssa (15

vastausta). Toiseksi suurimmaksi teemaksi vastauksista nousi keskustelu lapsen kanssa tilanteesta (8). Tämän lisäksi vastauksissa oli myös yhdessä kokeisiin luku ja/tai koevastausten läpikäyminen yhdessä (5), sekä yhteydenottaminen kouluun (4). Myös kannustamista ja tukemista käytettiin useassa vastauksessa (5). Arabian kielellä kysymykseen vastasi yhteensä viisi vastaajaa. Vastauksissa nousi esiin oppilaan kannustaminen. Tämän lisäksi tukiopetuksen hakeminen ulkopuolisilta tahoilta ja myös tuen järjestäminen yhteistyössä koulun kanssa nähtiin tärkeänä asiana oppilaan tukemisessa. Somalinkielisen kyselyyn vastasi viisi vastaajaa. Vastauksissa korostui läksyjen tekeminen yhdessä. Kolme vanhempaa vastasi lisäksi, että toistoilla ja kohdistamalla huomio lapsen onnistumisiin, tuetaan lasta, jotta lapsen itseluottamus opiskelijana kohentuisi. Yksi vanhemmista myös kertoi hakevansa ulkopuolista tukea oman yhteisön järjestämistä tukiopetuksista ja samalla vähentämällä ruutuaikaa lapsilta, jotta opiskeluun oli enemmän aikaa. Englanninkieliseen kyselyyn vastasi neljä vastaajaa. Kolme vanhempaa vastasi, että he tukevat lapsensa koulunkäyntiä auttamalla läksyjen kanssa kotona. Yksi vanhemmista vastasi, että hän tukee lastaan hakemalla tilanteeseen tukea kodin ulkopuolelta.

Tuenantoon liittyen kysyimme haasteita, joita vastaaja kokee lapsen koulunkäynnin tukemisessa. Tähän kysymykseen vastasi suomen kielellä yhteensä 29 vastaajaa. Näistä poistimme yhden vastauksen sen epäselvyyden vuoksi. Suuri osa vastaajista (9) ilmoitti, ettei koe haasteita lapsen koulunkäynnin tukemisessa. Haasteet, joista kerrottiin, liittyivät pääsääntöisesti joko vanhemman omiin kiireisiin (6), koulusta johtuvaan koulun ja kodin puutteelliseen yhteydenpitoon (4) tai lapsen haluttomuuteen ottaa tukea vastaan (3). Arabian kielellä tuen antamista vaikeuttaviin tekijöihin liittyvään kysymykseen vastasi yhteensä viisi vastaajaa. Kaksi heistä ilmoitti, ettei koe haasteita lapsen koulunkäynnin tukemisessa. Haasteet joista kerrottiin, liittyivät pääsääntöisesti joko heikkoon suomen kielen taitoon tai siihen että opetussuunnitelma on vieras. Somalinkieliseen kyselyyn vastasi yhteensä viisi vastaajaa. Kaksi vanhempaa kertoivat, että kielimuuri ja tapa opettaa matematiikkaa vaikeuttavat ajoittain vanhempien kykyjä tukea omaa lastaan kotona. Yksi vastaajista toi esille, että koulun ja kodin yhteistyön heikkous vaikeuttaa tuenantoa, sillä vanhemmat eivät tiedä minkälaista tukea omat lapset kaipaavat. Kaksi vanhempaa kertoivat, että

heillä ei ole vaikeuksia tukea omaa lastaa. Englanninkieliseen kyselyyn vastasi yhteensä neljä vastaajaa. Kolme vastaajista ilmoitti, ettei koe haasteita lapsen koulunkäynnin tukemisessa. Ilmi tuodut haasteet liittyivät pääsääntöisesti joko heikkoon suomen kielen taitoon tai siihen ettei vanhemmalla ole osaamista opetusmenetelmistä.

Viimeisessä kysymyksessä pyysimme vastaajaa luettelemaan niitä taitoja, joita lapsi tarvitsee oppimiseen. Tähän kysymykseen vastasi suomen kielellä yhteensä 26 vastaajaa. Näistä poistimme yhden vastauksen sen epäselvyyden vuoksi. Saadut vastaukset olivat laajoja muihin kysymysten vastauksiin nähden. Taitojen määrä yksittäisessä vastauksessa oli keskimäärin neljä, vaihdellen kahdeksan ja kahden taidon välillä. Eniten mainittuja taitoja olivat keskittyminen (14), luku- ja kirjoitustaito (11) sekä ryhmätyötaidot (6). Lähdimme kuitenkin teemoittamaan vastauksia laajempien kokonaisuuksien alle, sillä vastaukset olivat hyvin moninaisia. Seuraavat teemat esiintyivät eniten vastauksissa: kyky suunnata tarkkaavaisuus olennaisiin asioihin oppimisen kannalta, kyky toimia yhdessä muiden oppilaiden kanssa, sisäisen motivaation omaaminen, oppiaineiden tietojen hallitseminen sekä kyky pyytää tarvittaessa muilta tukea oppimiseen. Arabian kielellä opiskelutaitoihin liittyvään kysymykseen vastasi yhteensä viisi vastaajaa. Vastauksissa painottui selvästi eniten suomen kielen vahvistaminen. Myös vastuun ottaminen ja tukiopetukseen osallistuminen nähtiin tärkeinä tekijöinä opiskelutaidon vahvistamiseksi. Somalin kielellä opiskelutaitoihin liittyvään kysymykseen vastasi yhteensä viisi vastaajaa. Keskittyminen ja rohkeus kysyä opettajalta vaikeuksien ilmetessä pidettiin tärkeänä tekijänä opiskelutaidon vahvistamiseksi. Englanninkieliseen kyselyyn vastasi yhteensä neljä vastaajaa. Vastauksissa painottui selvästi eniten suomen kielen vahvistaminen ja kotiläksyjen tekeminen lapsen kanssa.

Vanhemmille suunnatun kyselyn sisällönanalyysissä on havaittavissa muutamia keskeisiä pääkohtia kohderyhmäämme liittyen. Ensimmäinen havainto on, että suomen kieltä käyttäviä vanhempia osallistui kyselyn täyttämiseen huomattavasti enemmän kuin somalia, arabiaa ja englantia käyttäviä. Vaikka tarkkaa tietoa siitä miten moni suomenkieliseen kyselyyn vastanneista kuului kohderyhmäämme ei ole, kertonee tämä ero siitä, ettei vähemmistökieltä käyttävää vanhempaa tavoita

yhtä laajasti Wilman kautta. Toinen merkittävä havainto analyysin pohjalta on suomen kielen osaamisen merkitys. Suomen kielen taito ja sen osaamisen tarve tuli vähemmistökielisissä kyselyjen vastauksissa suurimmassa osassa kysymyksistä (3/5) esille. Kartoituksen kyselyn vastaukset antavat myös lisätietoa vähemmistökielisten vanhempien käsityksistä suomalaisesta koulujärjestelmästä ja kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön liittyvistä asioista.

7 OPPAAN KOKOAMINEN

7.1 Oppaan tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyön tuotoksena on tarkoitus tehdä opas 5.- ja 6.-luokkalaisten vähemmistökielisten oppilaiden vanhemmille. Oppaan toivotaan lisäävän vähemmistökielisten oppilaiden vanhempien ymmärrystä siitä, miten perusopetuksessa oppilasta voidaan tukea kotona. Tavoitteena on, että opas on voimavaralähtöinen eli vanhemmilla on mahdollisuus oivaltaa ja löytää oppaasta erilaisia tukimalleja lapsen tilanteeseen. Tavoittelemme oppaalla erilaisten ajatusmallien synnyttämistä ja niistä kertomista ja tätä kautta mahdollista muutosta. Sisällöllisesti pyrimme etenemään oppaassa loogisesti, jotta vanhemmat osaavat seurata opasta ja saavat siitä mahdollisimman paljon ymmärrystä itselleen. Oppaassa perustellaan kaikki väittämät, jotta vanhemmat tietävät, miksi heidän kannattaa toimia oppaan neuvojen mukaisesti.

7.2 Suunnittelu

Opas valikoitui opinnäytetyömme menetelmälliseksi valinnaksi oman mielenkiintomme perusteella sekä yhteistyökumppanin toiveesta luoda valitsemastamme aiheesta juuri opas. Yhteistyökumppanin toiveesta lähdimme suunnittelemaan oppaan aiheita sellaiseen muotoon, että kohderyhmän henkilöt

voivat tutustua aiheeseen itsenäisesti ja saada helppoja käytännön vinkkejä siitä, miten lapsen koulunkäynnin tukeminen onnistuu kotona. Opas suunniteltiin teoriapohjaan koottujen tietojen sekä kyselyn ja haastattelujen vastauksien analyysin perusteelta. Päätökset siitä, mitä näkökulmia tai asioita tarkastelisimme oppaassa, eivät rakentuneet suoraan haastattelujen jälkeisten keskustelujemme jälkeen vaan vasta myöhemmin. Haastatteluja hyödynnettiin, kun tarkasteltiin sitä, mitä oppaaseen tulisi vielä laittaa jo etsityn tutkimustiedon rinnalle. Tarkoituksena oli pyrkiä laittamaan oppaaseen kaikki yhteistyötahon esittämät toiveet oppaan sisällöistä.

Rehtori Elina Kuosmanen (henkilökohtainen tiedonanto 3.2.2022) mukaan joskus vähemmistökielisten huoltajien suomen kielen taito ei riitä keskusteluun suomalaisesta koulujärjestelmästä ja siitä, miten vanhemmat voivat tukea lapsen koulunkäynnissä kotona. Ei ole kyse varsinaisesti kielen taidosta, vaan nimenomaan tietojen puutteesta. Tästä lähti idea kehittää huoltajille opas, jossa on koottuna yleistietoa koulujärjestelmästä, koulun tukimuodoista ja suosituksia lapsen koulunkäynnin tukemiseksi ja vinkit opiskelutaitojen kehittämiseen. Ideana on, että opas jaetaan koulun opettajille ja opettajat voivat jakaa sen tarpeen mukaan huoltajille. Tämän lisäksi Vantaan opetustoimen asiantuntija, joka toimii peruskoulujen monikielisten ohjaajien esimiehenä, totesi, että hän voisi jakaa oppaan muille Vantaan monikielisille ohjaajille jaettavaksi eteenpäin vähemmistökielisille vanhemmille.

Esitämme alla oppaan kehittämisprosessin vaiheet taulukkona. Alla lueteltujen vaiheiden lisäksi koko prosessin ajan aiheeseen liittyvien tutkimusten ja muun tietoperustan etsiminen on ollut keskeisessä roolissa oppaan sisällön muodostumisessa.

Taulukko 1 kehittämistyön aikataulu.

PROSESSIN VAIHE	TOTEUTUKSEN AJANKOHTA
Haastattelu koulukuraattorin kanssa	9.11.2022
Haastattelu opinto-ohjaajien kanssa	12.1.2023 ja 12.2.2023
Haastattelu erityisopettajien kanssa	10.5.2023

Vanhemmille suunnattu kysely	25.5.-8.6.2023
Oppaan sisällön teko	Toukokuu 2023-elokuu 2023
Oppaan 1.versio yhteistyötahon kommentoitavaksi	Elokuu 2023
Vanhempainilta	4.10.2023
Palautteen kerääminen	Kts. vanhempainilta
Muutosten tekeminen oppaaseen saadun palautteen perusteella	Lokakuu 2023
Lopullisen oppaan anto koululle	Huhtikuu 2024

7.3 Oppaan rakenne ja sisältö

Opinnäytetyön tuloksena syntyi vähemmistökielisten huoltajien ja alakoulun ammattilaisten välistä kumppanuutta tukeva opas. Oppaan sisällön pohtimiseen olivat osallistuneet kaksi alakoulun erityisopettajaa, koulukuraattori sekä yläkoulun opinto-ohjaajat. Oppaan pohjana oli koulun henkilökunnan ja vanhempien haastatteluista saatu tieto sekä löydetty tutkimustieto. Oppaan sisältö painottuu oppilaan koulunkäynnin tukemiseen koulun ja kodin yhteistyössä, ja sen tavoitteena on edistää lasten oppimisen edellytyksiä, tukea yhteistyötä kodin ja koulun välillä ja antaa tietoa vanhemmille suomalaisesta koulujärjestelmästä sekä suosituksia lasten tukemisesta kotona.

Tuotos on Canva-ohjelmalla tehty sähköisessä muodossa oleva opas otsikolla *Näin tuet lastasi koulunkäynnissä*. Opas koostuu seitsemästä eri osiosta joista ensimmäinen on oppaan tavoitteen ja merkityksen kuvailu vanhemmille. Tässä osiossa tuomme esille, kenelle opas on suunnattu, mikä on sen sisällön tarkoitus ja tavoite sekä mihin lähteisiin oppaan sisällöt perustuvat. Tämän lisäksi kerromme, ketkä oppaan ovat laatineet ja missä kontekstissa. Tämä osio pohjautui opinnäytetyöhömme määriteltyihin tavoitteisiin neljännessä luvussa. Tämän jälkeen käymme läpi suomalaisen koulujärjestelmän kuvioiden avulla. Tämän osion tiedot pohjautuvat Oske Lab -hankkeen (2021) tietopakettiin. Tämän jälkeen tulee kolmas luku, joka kuvaa vanhemmuuteen tarkoitettua tuen

tärkeyttä. Tämän osion tiedot pohjautuvat Pro gradu –tutkielmaan (2019) ja THL julkaisuun.

Seuraava osio sisältää konkreettisia vinkkejä lapsen koulunkäynnin tukemiseksi ja opiskelutaitojen kehittämiseksi. Nämä vinkit perustuvat löydettyihin tutkimustietoihin ja haastateltavien antamiin suosituksiin. Nämä vinkit lapsen koulunkäynnin tukemiseksi jakautuvat kuuteen erilliseen alaosiioon, jotka kaikki sisältävät 24 konkreettista vinkkiä alaotsikon teeman mukaisesti. Alaotsikot ovat jakautuneet kolmelle eri sivulle ja ne ovat seuraavanlaiset: *Tiedä mitä lapsesi mielessä liikkuu*, *Lapsen tarvitsee oppia uutta*, *Lapsesi omaksuu sinun asenteesi omakseen*, *Keskustelemalla mahdollistat koulun kyvyn vastata lapsesi tarpeisiin*, *Mitä parempi kielitaito sitä paremmat kyvyt oppia koulussa sekä Auta lastasi odotusristiriidan ratkaisemisessa*. Oppaassa myös esitellään koulun eri tukimuodot, joita koulu tarjoaa oppilaalle, sekä näihin liittyvät tärkeimmät termit ja asiakirjat. Tiedot tukimuodoista ja pedagogisista asiakirjoista on haettu Vantaan kaupungin verkkosivulta (Vantaan kaupunki, i.a. -b). Oppaan lopussa on tietoa oppilashuollon toiminnasta (Vantaan kaupunki, i.a. -a). Osiot muodostavat yhteensä 13 sivua tekstiä. Nämä osiot on myös kuvattu alla olevassa taulukossa.

Taulukko 2. Oppaan sisällön muodostamisen kuvaus

OPPAAN LUKU	TAVOITE	KEHITTÄMISTYÖN AIKANA SYNTYNYT AINEISTO	TIETOPERUSTA
OPPAAN TAVOITE JA TARKOITUS	KERTOAA OPPAAN TAVOITE, TARKOITUS JA KENELLE OPAS ON SUUNNATTU	JOHDATUS LUKIJALLE OPPAAN TAVOITTEISTA JA TARKOITUKSESTA	OSIO POHJAUTUI MÄÄRITELTYIHIN TAVOITTEISIIN OPINNÄYTETYÖSSÄMME
SUOMALAINEN KOULUJÄRJESTELMÄ	SUOMALAISEN KOULUJÄRJESTELMÄN LÄPIKÄYMINEN KUVIOIDEN AVULLA	KUVALLINEN KUVAUS SUOMALASESTA KOULUJÄRJESTELMÄSTÄ	OSKE LAB -HANKKEEN TIETOPAKETTI MAAHANMUUTTAJILLE
VANHEMMUUDEN TUKEA	VANHEMMUUDEN TUKEMINEN	VANHEMPIEN VOIMAVAROJEN VAHVISTAMINEN	POHJAUTUI OPINNÄYTETYÖSSÄ VANHEMMUUDEN TUKEA KÄSETTELEVÄSSÄ OSIOSSA OLEVAAN LÄHTEISEEN
NÄIN TUET LASTASI KOULUNKÄYNNISSÄ	LISÄTÄ OSAAMISTA MITEN LASTA VOIDAAN TUKEA KOTONA	SUOSITUKSET VANHEMMILLE, MITEN HE VOIVAT TUKEA LASTAAN KOTONA	OSIO PERUSTUI HAASTATELTAVIEN ANTAMIIN SUOSITUKSIIN JA TIETEELLISIIN TUTKIMUKSIIN
OPISKELUTAIDOT	LISÄTÄ TEITOA SIITÄ, MITEN OPISKELUTAIDOJA VOIDAAN KEHITTÄÄ	SUOSITUKSIA VANHEMMILLE, MITEN OPPILAAN OPISKELUTAIDOJA VOIDAAN KEHITTÄÄ	OSIO PERUSTUI HAASTATELTAVIEN ANTAMIIN SUOSITUKSIIN JA TIETEELLISIIN TUTKIMUKSIIN
TÄRKEIMMÄT KOULUUN LIITTYVÄT KÄSITTEET	LISÄTÄ TIETOJA LIITTYEN KOULUN ERI TUKIMUOTOIHIN JA TUKEamiseen LIITTYVIIN ASIAKIRJOIHIN	SELKEÄ KUVAUS KOULUN TUKIMUODOISTA JA PEDAGOGISISTA ASIAKIRJOISTA	"OPPIIMISEN TUKEA PERUSOPETUKSESSA" VANTAAN KAUPUNGIN VERKKOSIVU
OPPILASHUOLTO	LISÄTÄ TIETOA OPPILASHUOLLON TOIMINNASTA	KUVAUS OPPILASHUOLLON TOIMINNASTA	"OPISKELUHUOLTO" VANTAAN KAUPUNGIN VERKKOSIVU

7.4 Oppaan arviointi ja palautteen kerääminen

Olimme sopineet yhteistyökumppanin kanssa, että näyttäisimme Lehtikuusen koulun vanhempainillassa opasta, ja saimmekin oman pöytäpisteen sieltä. Suunnittelimme ryhmässä kysymykset vanhempainilta varten etukäteen (LIITE 5). Opasta arvioitiin Lehtikuusen 5.- ja 6.- luokkalaisten vanhempainillassa 4.10.2023 vanhempien toimesta ja tämän jälkeen toimeksiantaja antoi vielä oman palautteensa tehdystä oppaasta kirjallisesti Wilman välityksellä.

Opasta esiteltiin vanhempainillassa niin suomenkielisille kuin vähemmistökielisille vanhemmille. Tämän lisäksi yhteistyötaholta kysyttiin oppaan sisällöstä näkemyksiä. Yhteistyötahon kanssa keskustellessa tuli ilmi Wilman käyttöön liittyviä ongelmia ja niiden vaikutusta yhteistyöhön koulun ja kodin välillä. Erityisesti haasteeksi nähtiin kykenemättömyys Wilman käyttöön riittämättömän kielitaidon takia. Kuusi somalinkielistä vanhempaa vastasi, että oppaan suositukset olivat hyviä ja helposti toteuttavissa olevia. Neljä vanhempaa

jäi vielä kaipaamaan suositusta siitä, mitä tehdä, jos vanhemmat kokevat rasismia tai muuta syrjintää koulun puolelta. Samalla yksi vanhempi nosti esille, että olisi kiva järjestää luentomainen esitys tästä oppaasta, jotta useammat vanhemmat saisivat samalla vertaistukea ja kynnys tutustua oppaaseen madaltuisi. Vanhempainillassa saatu palaute oli pääosin positiivista, erityisesti oppaan visuaalisuuteen ja informatiivisuuteen liittyen.

Toimeksiantajan mukaan Lehtikuusen oppilaiden huoltajat saavat selkokielisestä oppaasta tietoa sekä selkeällä suomen kielellä että äidinkielellään suomalaisesta koulujärjestelmästä ja suosituksia oppilaan tukemiseen koulunkäynnissä. Lehtikuusen opettaja Kai Ruokojärven mukaan huoltajat voivat oppaan kautta saada tietoa siitä, mikä on sopiva tuki lapsen koulutilanteeseen ja voivat näin käydä keskustelua siitä opettajan kanssa. Monet vähemmistökieliset vanhemmat ovat tuoneet esille, että tietojen lisääminen koulujärjestelmästä ja koulukulttuurista antaa heille keinoja käydä tasavertaista keskustelua opettajan kanssa lapsen koulunkäynnistä.

8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyön koko prosessin ajan pyrimme ottamaan huomioon yleistä harkitsevaisuutta ja tarkkuutta hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaisesti. Opinnäytetyössä haastattelujen ja kyselyn tulokset on pyritty kertomaan ja analysoimaan mahdollisimman objektiivisesti. Opinnäytetyössä lähdemerkinnät ja viittaukset on merkattu asianmukaisesti. Asianmukaisilla viittauksilla osoitetaan arvostusta toisten tekemiä tutkimuksia tai kirjoittamia tekstiä kohtaan (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, s. 6).

Kaukko ja Kiilakoski (2023, s. 138) tuovat esille, että tutkijan on tärkeää tuntea tutkimukseen ja kehittämiseen liittyvät säädökset ja ymmärtää miten niitä tulee soveltaa. Tämän lisäksi tulee käyttää omaa pohdintaa, sillä sääntöjen

noudattaminen ei tarkoita automaattisesti eettistä toimintaa (Kaukko & Kiilakoski, 2023, s. 138). Opinnäytetyömme eettisyyttä miettiessämme totesimme, että eettinen toimintamme on lähinnä pohjautunut omiin pohdintoihimme eikä selvien säädöksiin tuntemiseen.

Kaukko ja Kiilakoski (2023, s. 145) tuovat esille, että vallankäytön eettisyyttä tulee pohtia ja esimerkiksi sitä, onko tutkimuksen asiat kerrottu kielellä, jolla vastaanottajan on todellisuudessa mahdollista ymmärtää mihin on osallistumassa. Tätä pohtiessamme totesimme, että vanhemmille tehty kysely ei välttämättä tullut ymmärretyksi, mikäli vastaajan äidinkieli oli jokin muu kuin suomi, englanti, arabia tai somali.

Vilka (2021, luku eettinen herkkyys) tuo esille, että tärkeää opinnäytetyössä on pohtia sitä, miten aineiston kokoaminen tehdään niin, että se ei aiheuta haittaa tai turvattomuutta kehittämisen kohteelle. Tämän lisäksi tutkimuksesta koituvien haittojen minimointi täytyy olla myös olla osoitettavissa (Kaukko & Kiilakoski, 2023, s. 145). Haittoja pohtiessamme totesimme, että opinnäytetyössämme tärkeä eettinen kysymys on, miten onnistumme vanhempien ja lasten anonymiteetin suojaamisessa. Anonymisuus on opinnäytetyössämme keskeinen teema, koska kohdistamme interventiot hyvin pienelle joukolle. Vilka (2021, luku eettinen herkkyys) tuokin esille, että pieniin aineistoihin sisältyy aina enemmän eettisiä riskejä kuin isompiin aineistoihin.

Toisaalta ehkä vieläkin tärkeämpi opinnäytetyömme eettinen kysymys on se, miten eettinen oppaamme on, ja erityisesti se, mitä haittaa sen julkaisemisesta voi olla. Erityiseksi eettiseksi kysymykseksi nousivat, aiheuttaako opas leimautumista ja onko se riittävän keskustelevalta sen sijaan että se olisi vain kohderyhmää käskevä ja siten yhdensuuntaista kotoutumista korostava. Mikäli opas aiheuttaisi leimaantumista, sen vaikutus voisi olla suuri, sillä opas on tarkoitus saada internettiin, kaikkien saataville. Tämän takia eettinen pohdinta on ollut erityisen tärkeää, jotta leimaantumisen riski voitaisiin minimoida. Tärkeää on myös pohtia, voidaanko julkista materiaalia käyttää tulevaisuudessa jotenkin väärin (Kaukko & Kiilakoski, 2023, s. 146).

Miettiessämme haittojen minimointipyrkimyksiämme, totesimme että olemme pyrkineet analysoimaan kaiken oppaassa käytetyn haastatteluista saadun tiedon. Selvitimme myös vanhemmille suunnatun kyselyn avulla kohderyhmän näkemyksiä anonyymisti, joten vanhempien ja heidän lastensa henkilötietojen suojaaminen onnistui eettisesti. On tärkeää pystyä ottamaan puheeksi ja sopia muun muassa aineiston salassapitoon liittyvistä asioista ennen kuin lähtee keräämään aineistoa (Vilkkä, 2021, luku eettinen herkkyys).

Opinnäytetyön luotettavuuteen liittyy keskeisesti luottamus. Ei voida ajatella, että haastateltavat tuovat esille tosiasiallisia ajatuksiaan, jos heillä ei ole luottamusta haastattelijoihin (Vilkkä, 2021, luku eettisyyden arviointi). Tärkeää on kyetä tarkastelemaan kriittisesti omaa vaikutustaan tuloksiin ja tehtyihin päätelmiin. On myös yleisesti kyettävä tarkastelemaan sitä, miten omat taidot tehdä opinnäytetyötä vaikuttavat työn luotettavuuteen. (Vilkkä, 2021, luku kokonaisluotettavuus.) Teimme ensimmäistä kertaa opinnäytetyötä, joten taidottomuutemme täytyi osata tunnistaa ja tunnustaa, jotta pystyimme minimoimaan siitä syntyvän luotettavuuden vähenemisen.

Opinnäytetyön luotettavuuteen liittyy myös se, että sen ei tulisi antaa sattumanvaraisia tuloksia tai kehittämisehdotuksia (Vilkkä, 2021, luku kokonaisluotettavuus). Tämä oli opinnäytetyössämme keskeinen asia, sillä emme tienneet muodostuisiko otoksemme niin pieneksi, että sen perusteella tehdyt kehittämisehdotukset ja saadut tulokset jäivät sattumanvaraisiksi. Vanhempien osalta otos jäi hyvin pieneksi, joten heidän vaikutuksensa oppaaseen todennäköisesti jäi sattumanvaraiseksi. Hannila & Kyngäs (2008, s. 11) toteavat luotettavuuden lisäämiseen myös kuuluvan se, että kaikille, jotka ovat osallistuneet tiedonkeruuseen eri vaiheissa, on mahdollisuus nähdä ja kommentoida tuotoksia, mitkä ovat syntyneet matkan aikana ennen lopullista julkaisua (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 138). Lopullista tuotosta pääsivät kommentoimaan sekä vanhemmat vanhempainillassa, että yhteistyötaho prosessin eri vaiheissa, joten tässä mielessä oppaassa on luotettavuutta.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Vähemmistökielisen oppilaan koulusuoriutumisen tarkasteleminen osoittautui haastavaksi, mielenkiintoiseksi ja antoisaksi aiheeksi opinnäytetyölle. Haastavuutta aiheutti erityisesti ajankohtaisten lähteiden heikko saatavuus, joka vaikeutti tietoperustan luomista. Mielestämme tuoreet lähteet olisivat olleet tärkeitä erityisesti tässä aiheessa, sillä koemme että vähemmistökielisten määrä Suomen peruskouluissa sekä heidän tarpeensa ovat muuttuneet merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Ajantasaisten lähteiden vähyys kuitenkin herätti ajatuksia siitä, keskitytäänkö nykyiseen koulujen monikulttuurisuuteen riittävästi, ja tämä herättikin lisämielenkiintoa aihetta kohtaan. Arvioinnit ja toimeksiantajan mielipiteet osoittivat oppaan toimivan hyvänä keinona edistää kodin ja koulun välistä yhteistyötä ja tukea vanhempia silloin, kun koulunkäynnin tuen rinnalla oppilas tarvitsee tukea opiskeluun myös kotona. Lähtökohtainen tavoitteemme oli edistää vähemmistökielisten oppilaiden koulusuoriutumista tukemalla heidän vanhempiaan kertomalla oppaassa suosituksia koulunkäynnin tukemisesta, opiskelutaitojen kehittämisestä sekä tietoa suomalaisesta koulujärjestelmästä ja koulun tukimuodoista. Mielestämme olemme onnistuneet toteuttamaan kyseistä tavoitetta opinnäytetyössämme, koska saimme sen avulla osallistettua vanhempia oivaltamaan keinoja oppilaan koulunkäynnin edistämiseksi.

Monikulttuurisuus ei ole yksinkertainen asia eikä koske vain Suomessa asuvia maahanmuuttajalapsia, vaan on maailmanlaajuinen ilmiö. Monikulttuurisuuden yleistyminen tuo mukanaan omat haasteet, jotka näkyvät myös koulumaailmassa. Kodin ja koulun välinen tiivis yhteistyö lisää vähemmistökielisten vanhempien tietoa suomalaisesta koulujärjestelmästä ja koulun toimintatavoista. Vanhempien ja koulun yhteistyö lisää molemminpuolista arvostusta, joka osaltaan tukee ja edistää oppilaan oppimismotivaatiota ja koulusuoritusta. Kouluhenkilökunnalle on myös tärkeää tietää vähemmistökielisen perheen lapselleen asettamista odotuksista, arvoista ja kulttuurin ominaispiirteistä, jotta yhteistyö voisi edistyä kumppanuudeksi

edistämään oppilaan koulusuoritusta ja parantamaan kouluviihtyvyyttä. (Talib 2002, s.127).

Kodin ja koulun yhteistyön merkitystä on tutkittu paljon ja erityisesti Yhdysvalloissa. Tutkimusten valossa näyttää siltä, että tehokkaasti toteutettuna yhteistyöllä ja huoltajien kiinnostuksella lapsen koulua kohtaan on suuri vaikutus koulumenestykselle (Hirsto, 2001, 50–51). Ryhmäläisten kanssa pohdimmekin, että kouluun kiinnittyminen vahvistuu ja suhtautuminen kouluun on vakavampaa, kun vanhemmat luovat kotona arvostavan ilmapiirin koulua kohtaan. Oppilas saa kielteisen kuvan huoltajan kiinnostuksesta koulua kohtaan, mikäli huoltaja jättää toistuvasti vanhempainillat väliin. Toisin sanoen lapset omaksuvat herkästi huoltajiensa arvot ja asenteet, kun he huomaavat miten vanhempiensa osoittavat kiinnostusta ja arvostusta koulunkäyntiä kohtaan. Samalla on olemassa luokkayhteisössä rooleja ja asenteita, jotka vaikuttavat koulusuoriutumiseen. Takarivin oppilaat heittävät enemmän läppää, kun muut luokan oppilaat. Huumorin heitolla he etäännyttävät itseään koulusta ja opiskelusta. Kun opiskelun ja koulun kiinnostus lisääntyy, läpän heitto vähentyy. (Lakka, 2024, s.119.) Tämän olemmekin huomanneet työkokemuksiemme kautta. Kouluissa missä on paljon vähemmistökielisiä oppilaita monet niistä istuvat takarivissä ja heillä on läpän heittäjän rooli luokassa. Tätä ilmiötä on hyvä tarkastella koulussa ja siihen pitää löytää konkreettisia ratkaisua oppilaiden ja heidän vanhempien kanssa.

Opinnäytetyössämme on tullut ilmi kulttuurin ja yhteisen kielen merkitys kodin ja koulun yhteistyössä. Jos koulu ja koti eivät ymmärrä toisiaan yhteisen kulttuurin tai kielen vuoksi, tuloksena on, että yhteistyön laatu ei saavuta täyttä potentiaaliaan. Kielimuurien takia huoltajien kontribuutiot voivat jäädä hyödyntämättä. Kielitaidon puute ei ole ainoa seikka, joka voi tehdä kommunikoinnin vaikeammaksi huoltajien kanssa. Suurin osa vähemmistöihin kuuluvista huoltajista tulee koulukulttuureista, jotka poikkeavat suomalaisesta koulukulttuurista. Tämä selittäisi miksi suurimmalla osalla heistä on puutteita tiedoissa, jotka liittyvät suomalaiseen koulujärjestelmää. Tässä opinnäytetyössä yritettiin nostaa esille, että kaikkea vähemmistökielisiin oppilaisiin liittyvää koulukäyntiä yhdistää se, että sen edistämisen kannalta kodin ja koulun yhteistyö

on välttämätön. Haasteista pitää keskustella ja niihin pitää etsiä kaikille sopiva ratkaisu, joten koulun tulisikin osata löytää erilaisia keinoja, joilla vahvistaa ja tukea kodin ja koulun välistä yhteistyötä.

9.1 Opinnäytetyöprosessi ja ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön tekemisessä olemme perehtyneet erilaisiin ilmiöihin, kuten kotoutuminen, syrjäytyminen ja sen ehkäisy, koulusosiaalityö ja alisuoriutuminen koulussa. Kun yhdessä tiiminä tarkastelimme edellä mainittuja ilmiöitä, ymmärryksemme niistä lisääntyi. Uskomme, että oppaalla voidaan lisätä vähemmistökielisten vanhempien osallisuutta ja ymmärrystä suomalaisesta koulujärjestelmästä ja näin edistää oppilaiden koulusuoritusta ja vahvistaa kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Näemme, että opas on ponnahduslauta yhteistyölle vähemmistökielisten perheiden kanssa.

Opinnäytetyöprosessin aikana vahvistui, että aiheemme on ajankohtainen. Tämä viesti tuli vahvasti työelämäyhteistyön suunnalta. Välillä se aiheutti paineita, mutta loi enemmän motivaatiota edetä eteenpäin. Huomasimme myös, että vanhempien rooli vahvistui opinnäytetyön edetessä, ja meille selkeytyi se mitä halusimme painottaa oppaan sisällössä. Työskentelyprosessia pohdittaessamme totesimmekin, että opinnäytetyömme näkökulma ja oppaan painotukset ja sisällöt muuttivat muotoaan koko prosessin ajan sen sijaan että olisimme saaneet prosessin alkupuolella lukittua tarkkarajaisemmin tarkastelukohteeseemme. Tämän takia oppaasta ei tullut lopulta niin selkeästi rajattu ja perusteltu kokonaisuus kuin tarkemmalla määrittelyllä olisi voinut tulla. Opimme kuitenkin ymmärtämään, että opinnäytetyömme ei tarvitse ratkaista koko vähemmistökielisten oppilaiden koulunkäynnin ja opiskelun haasteita. Aihe on meitä lähellä, koska kaksi tiimiläisistämme työskentelee kouluissa ja näkevät läheltä vähemmistökielisten oppilaiden koulunkäynnin haasteita. Voimme sanoa, että merkittävä ammatillinen kehitys oli sen ymmärtäminen, miten hallita tunteita ja pysyä ammattiroolissa ja nähdä asiat objektina.

Oppaan rakentamista varten haastattelimme useampaa tahoa. Näiden eri haastattelujen merkitys ja hyöty oppaalle jäivät kuitenkin jossain määrin vähäiseksi. Tämä johtui siitä, että oppaan tavoitteet ja sisällöt muuttuivat prosessin aikana tavoilla, jotka tekivät jo tehdyt haastattelut ja niistä saadut vastaukset jokseenkin hyödyttömiksi oppaalle. Toisaalta haastatteluiden osittainen tavoite oli auttaa aiheen suuntaamisessa ja rajaamisessa, minkä takia kaikkia saatuja vastauksia ei voitu hyödyntää oppaan tarkempaan sisältöön. Opas suunnattiin 5.- ja 6.- luokkalaisten vanhemmille. Nämä vuosiluokat valikoituivat nivelvaiheessa tapahtuvan vanhempien tuen vähenemisen perusteella. Oppaan valmistuttua jäimme kuitenkin miettimään, mikä oppaan sisällöstä rajaa käyttökohteen vain tähän ikäryhmään eli mikä poissulkee oppaan käytön muilta ikäryhmiltä. Totesimmekin että opasta voisi käyttää hyvin myös muilla luokka-asteilla.

Toteuttamamme vanhemmille suunnattu kartoituskysely ei tuottanut oppaaseen merkittäviä lisäyksiä tai muutoksia. Tämä johtui paljolti siitä, ettemme saaneet vastauksia kohderyhmältä määrällisesti niin paljon, jotta olisimme voineet yleistää vastauksia tarkasteltaviksi kohteiksi. Kuitenkin ne pienet havainnot, joita analyysin avulla teimme, jäivät oppaassa jostain syystä tarkemman käsittelyn ulkopuolelle. Ratkaisuja ei siis opinnäytetyön avulla syntynyt suomen kielen heikon osaamisen tuomiin haasteisiin eikä siihen, miten vähemmistökielisiä vanhempia voisi paremmin tavoittaa yhteistyöhön. Toteuttamamme vanhempainiltakaan ei lopulta toteutunut alkuperäisen suunnitelman mukaan, jossa opasta olisi esitetty isolle joukolle vanhempia. Saamamme palaute ja oppaan esittely toteutui alle kymmenen vanhemman kautta, joten vanhempien laajempi tietoisuus oppaasta sekä näkemykset ja toiveet sen sisällöstä jäävät laajemmassa mittakaavassa nyt yhteistyötahon toiminnan vastuulle. Olemme pohtineet ryhmässä, että vastausten vähäisyys kertoo siitä, että vanhemmilla on haastava elämäntilanne, joka voi näkyä Wilman seuraamisen vähäisyydessä ja muiden kouluun liittyvien asioiden hoitamatta jättämisinä. Niinpä olemme korostaneet vanhempien tukemista arjenhallinnassa ja heidän voimavarojensa edistämisessä.

Keskinäisessä yhteistyössämme esiintyi välillä haasteita, jotka osittain liittyivät toimintatapoihin. Huomasimme, että olemme ihmisinä melko samanlaisia, vaikka meillä onkin erilaiset taustat. Erilaiset taustat ja toimintatavat ovat tuoneet myönteisellä tavalla oman lisämausteensa ja välillä myös haasteita yhteistyöhön, mutta luottamus siihen, että asiat sujuvat hyvin, oli edistymisen kannalta olennaista. Opinnäytetyön loppuvaiheessa ymmärsimme, että meillä kaikilla on omia vahvuuksia ja pyrimme niitä hyödyntämään. Yhteinen työskentelymme oli avointa ja dialogista ja kaikki päätökset tehtiin yhteisymmärryksessä. Kokemus yhteistyöstä monikulttuurisessa ympäristössä on kehittänyt meitä myös tulevaisuudessa toimimaan vastaavissa ympäristöissä. Työskentely oli kehittävää ja palkitsevaa mutta myös vaativaa, ja se vaati empatiaa ja kykyä asettua toisen asemaan ja tilanteeseen.

9.2 Jatkokehitysideat

Vähemmistökielisten oppilaiden ja heidän vanhempiansa suurimpia ongelmia ovat syrjimiskokemukset, jotka aiheuttavat ahdistusta ja vaikuttavat hyvinvointiin, koulusuoritukseen ja sopeutumisen yhteiskuntaan. Järvisen (1997, s. 268–275) tutkimuksissa havaittiin, että koulussa pärjäävät parhaiten keskiluokkaisten kotien lapset, joiden kulttuuritausta on lähellä opettajan kulttuuritaustaa. He saavat eniten positiivista palautetta opettajalta. Mielestämme asiaa voidaan työstää eteenpäin lisäämällä koulussa tietoa kulttuurisensitiivisyydestä vahvistamalla nollatoleranssia syrjiviin käytäntöihin ja myös antamalla valmiuksia opettajille ja rehtorille monikatsomuksellisessa koulussa.

Opinnäytetyömme ei vastannut vielä kysymykseen siitä, miten yhteistyötä kodin ja koulun kanssa voitaisiin tukea silloin kun yhteinen kieli puuttuu. Tämä ongelma tuli esille sekä vanhempien vastauksissa että erityisopettajien haastattelussa, joten aiheen tutkiminen ja sen pohjalta kehitysideat tai mahdolliset lisäykset jo tehtyyn oppaaseen olisivat tervetulleita. Yhteisen kielen puuttumisen ongelmat korostuivat myös vanhempainillassa saaduissa palautteissa, joissa painotettiin sitä, ettei Wilma useinkaan toimi kommunikointivälineenä vähemmistökielisten vanhempien kanssa, sillä vanhemmat eivät pysty kielitaidon puutteen takia

toimimaan Wilmassa niin että kommunikointi onnistuisi. Oppaan jatkokehitysideana voisikin olla opas eri kielillä koskien juuri Wilman eri toimintoja, käytänteitä ja ilmoituksia.

Toivomme, että tulevaisuudessa olisi mahdollista keskittyä edistämään vanhemmuuden tukemista, erityisesti arjenhallintaa ja voimavarojen tunnistamista. Yksi hyvä oivallus oli, että jokaisella vähemmistökielisellä vanhemmalla olisi mahdollisuus osallistua kalenteripajaan, kun oma lapsi aloittaa koulutaipaleen, jotta ajanhallinta helpottuisi ja lapsen myöhästymiset vähentyisivät. Kalenteripajassa avataan tarkemmin, miten kalenterin käyttäminen on tärkeää suomalaisessa yhteiskunnassa ja samalla annetaan käytännön opastusta kalenterin hankkimisesta ja siitä, miten tehdään merkintöjä kalenteriin.

Tärkeää olisi myös tarkastella toimivatko nykyiset koulujärjestelmän rakenteet kaikista taustoista tuleville oppilaille vai tukeeko rakenteet jossain kohdissa, yksilökulttuurin ominaisuuksia omaavia opiskelijoita, mikä käytännössä tarkoittaa, että opiskelutaidot ja itseohjautuvuus on jo opittu kotiympäristössä. Tärkeää olisi, että yhteisökulttuurin omaavien opiskelijoiden vahvuuksia huomioitaisiin paremmin koulussa, jotta onnistumisen kokemuksia tulisi enemmän ja heidän minäkuvansa vahvistuisi oppijoina. Koulussa tarvitaan lisäksi enemmän kaveritaitotunteja, missä myös läksyjen kautta vanhempiakin otettaisiin mukaan, jotta kotonakin osattaisiin tukea luokkayhteisöön kuulumista ja ehkäistäisiin negatiivisia rooleja.

LÄHTEET

A 1214/2020. Oppivelvollisuuslaki. 30.12.2020/1214.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20201214>

Aaltonen, P., Hanad, B., Ibrahim, S., Ranto, S., Roponen, H., & Shangzhi, S. (2021). Monikielinen ohjaaja -mallin ja kouluvalmentajakokeilun arviointi. Helsingin kaupunki kasvatus ja koulutustoimiala.

<https://www.hel.fi/static/liitteet->

[2019/KasKo/hankkeet/Arviointiraportti%20monikielinen%20ohjaaja%20ja%20kouluvalmentaja%20\(1\).pdf](https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KasKo/hankkeet/Arviointiraportti%20monikielinen%20ohjaaja%20ja%20kouluvalmentaja%20(1).pdf)

Arikka, E., & Leinonen, S. (2022). Opettajien näkemyksiä

maahanmuuttajataustaisten oppilaiden ystävyys- ja

kaverisuhteista. [Pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto].

[https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/154207/PRO%20GRADU%20\(2\).pdf;jsessionid=014F9ADCB53258A1D00C62D4F25F68D4?sequence=1](https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/154207/PRO%20GRADU%20(2).pdf;jsessionid=014F9ADCB53258A1D00C62D4F25F68D4?sequence=1)

Asuinmaa, k., & Hautala, M. (2019). *Vanhemmuuden haasteet ja*

vanhemmuuden tukeminen maahanmuuttajavanhempien ja

ammattilaisten kokemana. [Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto].

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/56210/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201712084575.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Erityisopettajien työnkuvat. (4.1.2024). Peda.net-kouluverkko.

<https://peda.net/ahtari/oppilaan-tuki/oppimisen-tuki/erityisopetus/et>

Eskelä-Haapanen, S. (2020). Nuorten odotukset ja huolet yläkouluun

siirtymisessä. Jyväskylän yliopisto, Ruusupuiston kärkiuutiset.

uutisarkisto 4/2020. <https://peda.net/jyu/ruusupuisto/uutisarkisto/4-2020/1>

Hakulinen, T., Laajasalo, T., & Mäkelä, J (toim.). (2019). *Vanhemmuuden ja*

parisuhteen tuen vahvistaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

- https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138389/URN_ISBN_978-952-343-357-1.pdf
- Hannila, P., & Kyngäs, P. (2008). Teemahaastattelu laadullisessa tutkimuksessa. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.
<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/38214/stadia-1210852529-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Harju-Luukkainen, H., Nissinen, K., Sulkunen, S., Suni, M., & Vettenranta, J. (2014). Avaimet osaamiseen ja tulevaisuuteen: Selvitys maahanmuuttajataustaisten nuorten osaamisesta ja siihen liittyvistä taustatekijöistä PISA 2012 -tutkimuksessa. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/44290/1/978-951-39-5752-0.pdf>
- Helsingin normaalilyseo. (2016). Perusopetuksen opetussuunnitelma.
<https://www.helsinki.fi/assets/drupal/2023-08/pops-2016-04062019-070823-hnl.pdf>
- Hietanen, k., & Ylitalo, M. (2014). Kodin ja koulun yhteistyö maahanmuuttajataustaisten vanhempien kokemana [Pro gradu - tutkielma, Lapin yliopisto].
<https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/59820/Hietanen.Kirsi%20%26%20Ylitalo.Maria.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Hirsto, L. (2001). Mitä kotona tapahtuu? Tutkimus opettajien oppilaiden kotikasvatusta koskevista representaatioista kodin ja koulun yhteistyön kontekstissa. Helsingin yliopisto. kasvatuspsykologian tutkimusyksikkö.
https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/25666/urn_nbn_fi_uef-20211022.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hofstede, G. (2018). Dimensionalizing Cultures: he Hofstede Model in Context. Online Readings in Psychology and Culture.
https://www.academia.edu/41920293/Dimensionalizing_cultures_The_Hofstede_model_in_context
- Hofstede, G., Hofstede, G., & Minkov M. (2010). *Cultures and organizations. Software of the mind*. McGraw Hill. (3. painos).

- Huhta, A. (2022). *Kielitaito ja psykolingvistiset taidot suomi toisena kielenä - lukemisen ja -kirjoittamisen selittäjinä*.
<https://doi.org/10.30660/afinla.111273>
- Isoviita, C., & Toivanen, T. (2016). *Vanhemman tuki lapsen kotitehtäville: yhteydet taustatekijöihin, vanhemman minäpystyvyyteen ja odotuksiin*. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-201701031053>
- Jalovaara, L. (2006). Kodin antaminen tuen merkitys oppilaan tiedolliselle oppimiselle. [Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto].
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/93548/gradu01144.pdf?sequence=1>
- Järvinen, T. (1997). Opettajat luokittelijoina: peruskoulun päättöluokkalaisten jakautuminen kulttuurisiin oppilasryhmiin. Kasvatus: Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja. Jyväskylä.
- Kaukko, M., & Kiilakoski, T. (2023). Toimi hyvin. Toimintatutkimuksen eettiset kysymykset. Teoksessa Heikkinen, H., & Kaukko, M. (toim.), *Toimintatutkimus: käytännön opas*. Vastapaino.
- Kauppinen, S., Puusniekka, A. (2006). Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html
- Kesäläinen, T. (2019). *Kulttuuriset aikakäsitteet ja niiden huomioiminen uusimmassa opetussuunnitelmassa* [kandidaatin tutkielma, Oulun yliopisto]. <http://urly.fi/29ir>
- Kivimäki, S. (2013). Vanhempien osallistuminen lapsen koulunkäyntiin ja sosiaaliset suhteet koulussa. [Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto]. <https://core.ac.uk/download/pdf/250133466.pdf>
- Kodin ja kouluyhteistyö. (24.12.2023) Opetushallitus.
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kodin-ja-koulun-yhteistyö>
- Kontoniemi, M. (2003). Milloin sinä otat itseäsi niskasta kiinni? Opettajien kokemuksia alisuoriutujista. Saatavilla 27.2.2023
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13316/9513914186.pdf>
- Kuusela, J., Etelälahti, A., Hagman, Å., Hievanen, R., Karppinen, K., Nissilä, L., Rönnerberg, U., & Siniharju, M. (2008). Maahanmuuttajaoppilaat ja

koulutus – tutkimus oppimistuloksista, koulutusvalinnoista ja työllistämisestä. Opetushallitus. Saatavilla 14.3.2023

<https://docplayer.fi/4342920-Maahanmuuttajaoppilaat-ja-koulutus-tutkimus-oppimistuloksista-koulutusvalinnoista-ja-tyollistamisesta.html>

Känkänen, P., & Immonen-Oikonen, P (2009). Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Teoksessa J. Lammi-Taskula., S. Karvonen, & S. Ahlström (toim.), *Monikulttuurinen perhe koulun kasvatusympäristössä* (s. 174–184). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80047/0e6f5676-9ccf-4490-8496-45c7b3acce5f.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

L 628 /1998/ Opetuksen järjestämisen perusteet 21.8.1998/628.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

Laakso, H. (2017). Vieraskieliset perusopetuksessa. Teoksessa M. Portin (toim.). *Vieraskieliset perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa 2010-luvulla* (s. 20–33).

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/188976_vieraskieliset_perusopetuksessa_ja_toisen_asteen_koulutuksessa_2010-luvulla1.pdf

Lakka, L. (2024). *Takarivin tekstikäytännöt*. [Väitöskirja, Helsingin yliopisto].

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-9671-2>

Levinthal, C. (2022). Parental engagement with children's learning in Finland and Portugal. [Väitöskirja, Helsingin yliopisto].

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-8789-5>

LibGuides Diak. Opinnäytetyön erilaiset toteuttamistavat.

Kehittämispainotteinen opinnäytetyö. Saatavilla 12.10.2023.

<https://libguides.diak.fi/c.php?g=670543&p=4760648>

Lilja, N. (2019). "Mä opin sitä kadulla kavereitten kanssa" - suomen kielen

käyttöön ja oppimiseen liittyviä kategorisointeja

maahanmuuttajanuorten haastattelupuheessa. *Puhe Ja Kieli*, 38(4),

203–225. <https://doi.org/10.23997/pk.69270>

Liukkonen, S. (2010). Kulttuuri kodin ja koulun kohtaamisessa

maahanmuuttajavanhempien kokemusten kautta tarkasteltuna [Pro

gradu- tutkielma, Jyväskylän yliopisto].

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/22823/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201002021121.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Mielenterveystalo. (i.a.). Murrosikäisen oppilaan tukeminen.

<https://www.mielenterveystalo.fi/fi/elamankaari-ja-mielenterveys/murrosikaisen-oppilaan-tukeminen>

Mikkilä, M. (2014). Vanhempien osallisuus koulunkäynnin nivelvaiheessa - lapsen siirtyessä alakoulusta yläkouluun. [Opinnäytetyö, Laurea-ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201405137443>

Naskali, S. (2019). Ryhmän sisäiset ystävyys- ja kaverisuhteet sekä roolitus. [Pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto].

https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/147526/Naskali_Saana_progradu.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Niemonen, R. (2020). "En olisi odottanut tätä sinulta", sanoi opettaja – Suomessa maahanmuuttajataustaiset oppivat huonommin kuin muut, tutkijan mukaan syrjintä rehottaa. Yle. <https://yle.fi/a/3-11431717>

Nurmi, J.-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., & Ruoppila, I. (2014). Ihmisen psykologinen kehitys. (5. uud. painos.). PS-kustannus.

OECD. (2015). Helping immigrant students to succeed at school – and beyond. <https://www.oecd.org/education/Helping-immigrant-students-to-succeed-at-school-and-beyond.pdf>

OECD. (2018). PISA 2018 Results (Volume II). Where All Students Can Succeed. <https://doi.org/10.1787/b5fd1b8f-en>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2019). Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi. Saatavilla 20.11.2023.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161285/OKM_1_2019_Maahanmuuttajien%20koulutuspolut.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2023). Yhteisellä koulutiellä. Käsikirja perusopetuksen oppilaiden läsnäolon tukemiseen ja poissaolojen vähentämiseen.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165025/OKM_2023_27.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Oske Lab, (2021). Suomen koulutuskärjestelmä maahanmuuttajien silmin.

<https://lab.fi/sites/default/files/2021-12/Suomen%20koulutusj%C3%A4rjestelm%C3%A4%20maahanmuuttajien%20silmin.pdf>

Peda net -kouluverkosto. (i.a.). Koulukuraattorin tehtäviä.

<https://peda.net/konnevesi/opiskeluhoolto/koulukuraattori/kt>

Puljujärvi, J. (2022). ”Tärkeätä ois löytää jokaiselle joku väylä motivoitua.”:

Tutkimus luokanopettajien käsityksistä oppimismotivaatioon liittyen.

<https://ethesis.helsinki.fi/repository/handle/123456789/42904>

Rissanen, R. (2006). Menetelmäopetuksen tietovaranto. Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. Saatavilla 10.9.2023.

https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html

Ritvanen, R. (2018). Erityisopettajien käsityksiä yhteistyöstä

maahanmuuttajaperheiden kanssa. [Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto].

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/60990/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201901091136.pdf>

Ruotsalainen, M. (2008). *Vanhempien odotusten ja uskomusten yhteys lapsen varhaisen kouluvaiheen suoritusmotivaatioon ja lukutaitoon.*

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-200901141010>

Rödström, M. (1992). Lapsen kehitys 7–12 vuotta. Otava.

Selin, A., Maunu, A., Kannussaari K., & Heinonen, L. (2015). Ryhmä-ilmiö (2. p.) Ehyt ry

Suomen opinto-ohjaajat ry. Opinto-ohjaajan työtehtävät eri kouluasteilla.

Saatavilla 4.1.2024 https://www.sopo.fi/wp-content/uploads/2019/01/Opinto-ohjaajan-ty%C3%B6teht%C3%A4v%C3%A4t_-_pk-lukio-aol-ja-kk-3.pdf

Talib, M-T. (2002). Monikulttuurinen koulu. Haaste vai mahdollisuus. Helsinki: Kirjapaja.

Tarnanen, M., & Aalto, E. (2013). *Studying in Comprehensive School with Low Second Language Writing Proficiency.* <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201308062118>

Terävä, H., & Malminen, Ulla. (16.2.2023). Kieli & koulu. Yle uutiset.

<https://yle.fi/a/74-20016772>

- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.
<https://www.ellibslibrary.com/reader/9789520400118>
- Turjanmaa, K. E. (2017). *Helpompaa olla omien kanssa? Maahanmuuttajanuorten ja suomalaistaustaisten nuorten väliset kaverisuhteet Turussa, Raisiossa ja Uudessakaupungissa.* (Siirtolaisuusinstituutti, Julkaisuja; No. 21).
Siirtolaisuusinstituutti. <http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/julkaisu-sarja/j-21-isbn-978-952-7167-50-2-turjanmaa.pdf>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje.
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2013). Hyvää tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa.
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Ukkola, A., & Metsämuuronen, J. (2023). Matematiikan ja äidinkielen taidot alkuopetuksen aikana – Perusopetuksen oppimistulosten pitkäjäsenarviointi 2018–2020.
<https://www.karvi.fi/fi/julkaisut/matematiikan-ja-aidinkielen-aidot-alkuopetuksen-aikana-perusopetuksen-oppimistulosten-pitkajaisarviointi-2018-2020>
- Ulmanen, S., Soini, T., Pietarinen, J., & Pyhältö, K. (2023). *Alakoulun oppilaiden sosiaalisen tuen profiilien kehitys ja yhteys opiskeluhyvinvointiin ja koulumenestykseen.* <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202304143714>
- Vantaan kaupunki. (i.a.-a) Opiskeluhoolto.
<https://www.vantaa.fi/fi/opiskeluhoolto>
- Vantaan kaupunki. (i.a.-b) Oppimisen tuki perusopetuksessa.
<https://www.vantaa.fi/fi/palveluhakemisto/palvelu/oppimisen-tuki-perusopetuksessa>
- Vilka, H. (2021). *Näin onnistut oppinäytetyössä: ratkaisut tutkimuksen umpikujiin.* PS-kustannus.
- Virtanen, T. (2016). Student Engagement in Finnish Lower Secondary School.
https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/51563/978-951-39-6783-3_vaitos_2110_2016.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Wallin, A. (2011). Sosiaalityö koulussa: avaimia hyvinvointiin. Helsinki.
Tietosanoma oy.

LIITE 1. Kysymykset koulukuraattorille

Kysymykset:

- Miten alisuoriutuminen näyttäytyy Lehtikuusen koulussa ja erityisesti vähemmistökielisten oppilaiden keskuudessa?
- Minkälaisia työkaluja käytät vähemmistökielisten oppilaiden alisuoriutumisen vähentämiseksi tällä hetkellä työssäsi?
- Olisiko tarvetta muokata tai kehittää jotakin jo olemassa olevaa työkalua nykyistä toimivammaksi? Mitä?
- Kehittämämme asia on tarkoitus tulla sinun käyttöösi, mitä toiveita tai tarpeita sinulla olisi liittyen tulevaan tuotokseen? (tuotos voi olla opas huoltajille, miten he voivat tukea alisuorittaja oppilas kotona)
- Voiko kuntouttava sosiaalityö vaikuttaa siihen, alisuoriutumisen vähentämiseksi?
- Tarvitaanko kotiin tietoa alisuoriutumisesta ja mitä kaikkea liittyy siihen?

LIITE 2. Kysymykset opinto-ohjaajille

Kysymykset:

- Onko teillä (opinto-ohjaajilla) tietoa, onko aikaisemmin joku tutkinut vähemmistökielisten koulusuoriutumista?
- Onko näkyviä eroja kantaväestön oppilailla ja vähemmistökielisten oppilailla koulusuoriutumisessa?
- Tarvitaanko kotiinpäin tukea ja jos kyllä, niin minkälaisia tukimuotoja?
- Kerrotaan meidän opas-ideamme ja kysytään mitä te ajattelette asiasta ja minkälaisia toiveita ja tarpeita teillä olisi oppaaseen liittyen.
- Onko teille uusia ajatuksia, miten voi tukea vähemmistökielten oppilaiden koulusuoriutumista?

LIITE 3. Kysymykset erityisopettajille

Näiden kysymyksien avulla pääsemme kuulemaan opettajien alisuoriutumisen vaikuttavista tekijöistä, tunnusmerkistä ja keinoja alisuoriutumisen vähentämiseksi. Ajatuksena on suunnitella oppaan sisältöä saatujen vastausten sekä teoriapohjaan koottujen tietojen pohjalta.

- Alisuoriutumisen taustatekijöitä opettajan näkökulmasta? Ja erityisesti juuri kulttuurin ja sosiaalisen aseman näkökulmasta: miksi juuri vähemmistökieliset oppilaat alisuoriutuvat enemmän, mikä on erottavat tekijät verrattuna suomea äidinkielenään puhuviin?
- Mitkä ovat alisuoriutumisen tunnusmerkkejä?
- Osaatko kertoa, miten vähemmistökieliset vanhemmat voivat konkreettisesti tukea lastaan kotona?
- Ovatko nämä interventiot tuottaneet tulosta?

LIITE 4. Kartoituskyselyn kysymykset

Tarkoituksena on tehdä vanhemmille alkukartoituskysely formsin avulla (ennen oppaan jakamista ja vanhempainiltaa). Kysymyksien avulla haluaisimme selvittää vanhempien tietoja ja käsityksiä alisuoriutumisesta, joten kysymys tästä on pääsääntöisesti avoin kysymys, jotta vanhemmat saavat vastata haluamallaan tavalla. Lisäksi kysytään tarkentavia kysymyksiä siitä, vanhempien kokemukset lapsen tukemisesta kotona. kyselyn vastauksien analyysin sekä teoriapohjaan koottujen tietojen perusteelta suunnitellamme oppaan sisältöä.

1. Onko tärkeää olla yhteydessä kouluun?

Ei ollenkaan tärkeää / Vähän tärkeää / Tärkeää / Melko tärkeää / Erittäin tärkeää
/ En osa sanoa

2. Mitkä asiat vaikeuttavat sinua olemasta kouluun aktiivisesti yhteydessä?

3. Jos lapsesi koulunkäynti ei suju, miten tuet lastasi kotona?

4. Minkälaisia haasteita koet lapsesi koulunkäynnin tukemisessa?

5. Luettele niitä taitoja, joita lapsi tarvitsee oppimiseen

LIITE 5. Vanhemmille ja yhteistyötaholle suunnattujen palautekyselyjen kysymykset

Tarkoituksena on kerätä palautteita sekä yhteistyötaholta että vanhemmilta ja hyödyntää niitä oppaan täydentämiseen.

Vanhemmille :

- Miltä opas näyttää (visuaalisesti)? Onko houkutteleva, tylsän oloinen, puuduttava, innostava? Minkä takia, mikä voisi parantaa tilannetta?
- Mitä ajatuksia oppaan suositukset herättävät vai tarvitaanko jotain muuttaa? Saisiko ne muutettua sinun käyttäytymistäsi? Jos ei niin miksi?
- Mitä jäit kaipaamaan lisää, mikä puuttuu?

Ammattilaisille:

- Mitä tekisit toisin/mitä haluaisit vielä lisätä oppaaseen?
- Tuntuuko, että jotain keskeistä on jäänyt huomaamatta oppaasta ja haluaisit vielä jakaa sen meille?
- Tiedätkö kuka/ketkä vastaavat oppaan jaosta koulussasi?

Näin tuet lastasi koulunkäynnissä

SISÄLLYSLUETTELO

Oppaan tavoite ja merkitys	2
Suomalainen koulutusjärjestelmä	3
Vanhemmuuden tuki	5
Näin tuet lastasi koulunkäynnissä	6
Opiskelutaidot	9
Tärkeimmät kouluun liittyvät käsitteet	10
Oppilashuolto	14

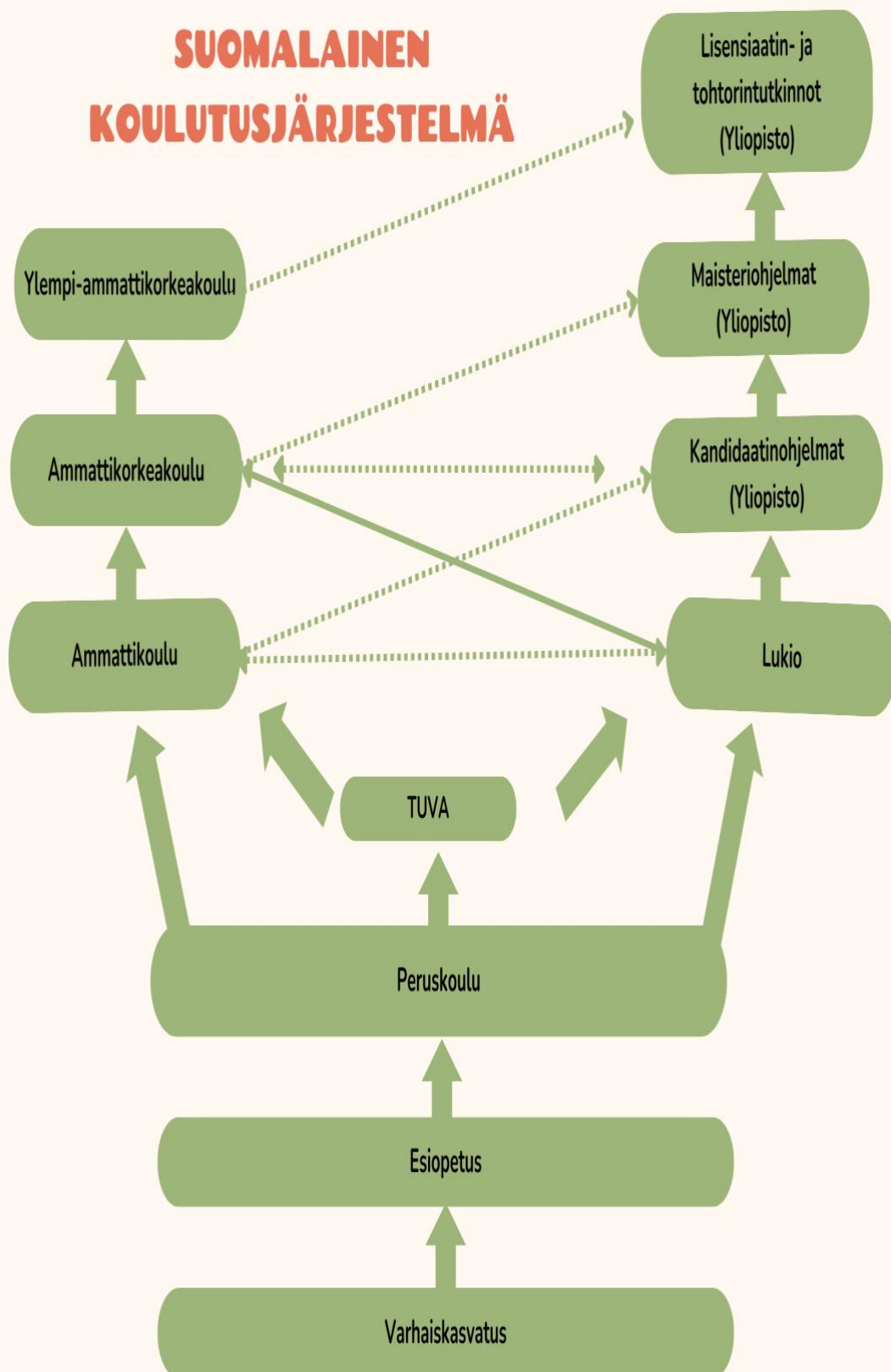
OPPAAN TAVOITE JA MERKITYS

Tämä opas on suunnattu 5 ja 6-luokkalaisten vähemmistökielisten oppilaiden vanhemmille. Oppaan tavoitteena on antaa vanhemmille mahdollisuuksia oivaltaa ja löytää erilaisia tietoja ja toimintatapoja, joilla tukea lapsen koulunkäyntiä. Tämän lisäksi tavoitteena on vahvistaa ja lisätä yhteistyötä vanhempien ja koulun välillä niin että vanhemmat voisivat toimia yhdessä lapsen opettajan kanssa kokonaisvaltaisen oppimisen strategian toteuttamisessa. Kodin ja koulun välisellä yhteistyöllä on nimittäin merkittävä vaikutus lapsen myönteiseen kasvuun sekä oppimistavoitteiden ja opiskelumotivaation laatuun ja sitä kautta koulusuoriutumiseen.

Opas on tehty sosionomikoulutuksen opinnäytetyönä ja sen sisältö perustuu tutkimustietoon, Lehtikuusen oppilaiden vanhemmilta saatuihin vastauksiin sekä koulun henkilökunnan tuomiin toiveisiin oppaan sisällöstä.

SUOMALAINEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ

SUOMALAINEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ

- **VARHAISKASVATUS** JÄRJESTETÄÄN LAPSILLE PÄÄSÄÄNTÖISESTI ENNEN OPPIVELVOLLISUUDEN ALKAMISTA.
- **ESIOPETUS** KESTÄÄ PÄÄSÄÄNTÖISESTI YHDEN VUODEN JA SE ALOITETAAN SINÄ VUONNA, KUN LAPSI TÄYTTÄÄ KUUSI VUOTTA.
- **PERUSOPETUS**: PERUSOPETUS ALKAA SUOMESSA SINÄ VUONNA, KUN LAPSI TÄYTTÄÄ SEITSEMÄN VUOTTA. PERUSKOULUSSA ON VUOSILUOKAT 1-9 JA SE ON TARKOITETTU KOKO 7-16-VUOTIAIDEN IKÄLUOKALLE.

Tuva-koulutus: Voi hakea, jos et saa jatko-opiskelupaikkaa tai koet muuten tarvitsevasi korottaa arvosanoja. Samalla voit jo opiskella lukio- tai ammatillisen opintoja.

Kaksoistutkinto tarkoittaa sitä, että suoritat ammatillisen perustutkinnon rinnalla ylioppilastutkinnon tähtäviä lukio-opintoja ja osallistut ylioppilaskirjoituksiin.

- **TOISEN ASTEEN KOULUTUS**: PERUSKOULUN JÄLKEISEEN TOISEN ASTEEN KOULUTUKSEEN KUULUVAT AMMATILLINEN KOULUTUS JA LUKIOKOULUTUS. OPPIVELVOLLISUUS OPPILAALLA ON 18-VUOTIAAKSI ASTI.
- **KORKEAKOULUTUS**: TOISEN ASTEEN OPINTOJEN JÄLKEEN VOI JATKAA KORKEAKOULUTUKSEEN. SUOMESSA KORKEAKOULUTUSTA TARJOAVAT AMMATTIKORKEAKOULUT JA YLIOPISTOT.

VANHEMMUUTEEN TARVITAAN TUKEA

Vanhemmuuteen liittyy paljon vaatimuksia. Monissa paikoissa kuulee erilaisia ohjeita siitä, kuinka hyvän vanhemman pitäisi eri tilanteissa toimia. Kaikkia ohjeita on mahdotonta noudattaa, ja ne aiheuttavat helposti lisää syyllisyyttä tai häpeää.

Muistathan, että

- Vanhemmuus koko ajan muuttuu olosuhteiden mukana ole armollinen itsellesi.
- Jos lapsesi tarvitsee tukea, et ole epäonnistunut. Vanhemmuuteen kuuluu hakea tukea, kun siihen tarvitaan.
- Vanhemmille on olemassa erilaisia palveluja, jotka tukevat vanhemmuutta tukiverkoston lisäksi.

NÄIN TUET VANHEMPANA LAPSESI KOULUNKÄYNTIÄ

Tiedä mitä lapsesi mielessä liikkuu

- Ole kiinnostunut lapsesi koulunkäynnistä: kysy koulupäivistä, kuuntele, kiinnostu. Selvitä lasta pohdituttavat tai vaivaavat asiat.
- Auta lasta selvittämään kouluun liittyvät haasteet, älä jätä yksin.
- Tunnista omat toiveesi lapsesi tulevaisuutta kohtaan ja tue lastasi saavuttamaan hänen toiveensa, älä omaasi. Keskustele lapsesi kanssa mitä lapsi toivoo tulevalta.
- Tutustu lapsesi kavereihin.

Lapsen tarvitsee oppia uutta

- Järjestä kotona lapsellesi rauhallinen paikka opiskelua varten.
- Selitä lapselle lapsen onnistumisia ja epäonnistumisia enemmän lapsen osaamisen ja ahkeruuden perusteella.
- Kehumisen lisäksi, kannusta lastasi kehittymään ja tulemaan paremmaksi.

Lapsesi omaksuu sinun asenteesi omakseen

- Osoita arvostusta tehdystä koulutyöstä.
- Osoita arvostavasi koulua ja opiskelun tärkeyttä.
- Suhtaudu kouluun ja lapsesi opettajaan myönteisesti. Mikäli suhtaudut johonkin asiaan koulussa kielteisesti, kerro tarpeesi/toiveesi lapsesi opettajalle ja tarvittaessa rehtorille.

Keskustelemalla mahdollistat koulun kyvyn vastata lapsesi tarpeisiin

- Kannusta lastasi pyytämään apua opettajalta. Selvitä mahdolliset esteet, mikäli lapselle tämä on vaikeaa.
- Pidä opettajaa tasaveroisena lapseesi nähden. Muista, että lapsi ei aina puhu totta tai saattaa kaunistella omaa osuuttaan.
- Uskalla ottaa yhteyttä opettajaan, kerro lapsesi haasteista, kysy epäselvyyksistä, kyseenalaista, kerro toiveitasi ja tarpeitasi ja pyydä apua, olet tasavertainen opettajan kanssa.
- Opettele Wilman tärkeämmät toiminnot ja seuraa aktiivisesti opettajan merkintöjä.

Mitä parempi kielitaito, sitä paremmat kyvyt oppia koulussa

- Kehitä lapsesi oman äidinkielen lukutaitoa ja luetunymmärtämistä esimerkiksi kirjojen ja päiväkirjan kirjoittamisen avulla. Kannusta lasta osallistumaan oman äidinkielen opetukseen.
- Tue lastasi hankkimaan suomenkieltä äidinkielenään puhuvia ystäviä esim. harrastuksen kautta. Tue myös suomenkielisten kirjojen lukemista.

Auta lastasi odotusristiriidan ratkaisemisessa

- Oppilas voi omaksua hauskuuttajan roolin oppijan roolin sijaan, jotta hänet hyväksyttäisiin luokkayhteisöön. Ota asiaa puheeksi hienovaraisella tavalla.
- Kotona lapsesi voi käyttäytyä sinun odotusten mukaan, perustele hänelle ikätasoisella tavalla ja anna hänelle mahdollisuus osallistua kodin sääntöjen luomiseen.
- Erillaiset ulkoiset odotukset muokkaavat lapsesi identiteettiä. Tue häntä tässä prosessissa ja ole armollinen häntä kohtaan.

OPISKELUTAIDOT

Oppimiseen vaikuttavat monet asiat, kuten aikaisemmat tiedot ja kokemukset, motivaatio, tavoitteet sekä odotukset. Oppiminen on taito, joten opiskelun taito on opeteltava taito!

Keskeisiä opiskelutaitoja ovat kirjoittamisen, lukemisen, tiedonhankinnan ja ajanhallinnan taidot. Tärkeitä ovat myös oppimaan oppimisen taito ja itseohjautuvuus, kyky työskennellä ja suunnitella opintoja itsenäisesti.

Vinkkejä opiskelutaitojen kehittämiseen peruskoulussa:

- Oppimisen suunnittelu ei ole vain sopivan ajan varaamista opiskelulle - on järkevää suunnitella yhdessä lapsesi kanssa, miten kannattaa opiskella. Tue lastasi ottamaan haltuun opiskelutekniikat, apua saat tähän myös koulun opettajilta.
- Tue lastasi tuntemaan itsensä oppijana refleктоimalla yhdessä, missä hän on hyvä ja mitä taitoja tulisi harjoitella lisää.
- Lapsellasi on joka päivä läksyjä. Sinun ei tarvitse tarkistaa läksyjen oikeellisuutta, mutta voisit kuitenkin järjestää lapsellesi rauhallisen tilan ja seurata läksyjen etenemistä.
- Koulussa opitut asiat kerrataan myös kotona uudestaan lukemalla, jotta ne jäävät mieleen.

Muistathan, että opiskelutaidot kehittyvät opiskelemalla.

KOLMIPORTAINEN TUKI

Yleinen tuki: on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta tai muita oppilaalle sopivia tukimuotoja luokassa (esim. istuintyyny, kuulosuojaimet, eriytetyt tehtävät.) Tuen aloittaminen ei edellytä erillisiä tutkimuksia tai päätöstä. Tuen tarpeen kasvaessa opettajat tekevät oppilaasta pedagogisen arvion. Pedagogisessa arviossa arvioidaan tarvetta siirtyä tehostettuun tukeen.

Tehostettu tuki: järjestetään oppilaalle silloin, kun yleinen tuki ei ole ollut riittävä. Tehostetun tuen muotoja ovat eriyttäminen, joustavat ryhmittelyt, kodin ja koulun yhteistyö, oppilashuollon tuki, oppimissuunnitelma, tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus. Tuen tarpeen kasvaessa opettajat laativat oppilaalle pedagogisen selvityksen, joka käydään huoltajan kanssa läpi.

Erityinen tuki: Erityistä tukea annetaan oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Oppilaalle laaditaan HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma), johon kirjataan oppilaalle annettava tuki.

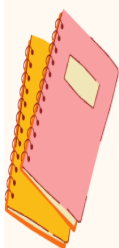
Millaista tukea oppimiseen voi saada?

Oppilaan tarvitsema tuki voi vaihdella koulupolun aikana. Sen vuoksi tukimuodot ja opetusjärjestelyt suunnitellaan aina oppilaan tarpeen mukaan. Kodin ja koulun yhteistyöllä mahdollistetaan sen, että oppilas saa oikeanlaista tukea oikeaan aikaan.

- **Tukiopetus:** tarjotaan, kun oppilas tarvitsee opinnoissaan lisätukea kun hän on jäänyt opinnoissaan jälkeen tai hänellä on vaikeuksia oppimisessa.
- **Osa-aikainen erityisopetus:** annetaan, mikäli oppilaalla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä.
- **Joustavat ryhmittelyt:** tarkoittaa tyypillisen luokkarakenteen (väliaikaista) hajoittamista ja oppilaiden jakamista tietyissä tilanteissa taitojensa perusteella uusiin ryhmiin, kuten esim. aloittelevat / harjoitelleet ryhmiin. Joustavilla opetusjärjestelyillä vaikutetaan oppilaan oppimisympäristöön siten, että eriyttävien menetelmien hyödyntäminen helpottuu.
- **Eriyttäminen:** eriyttäminen voi kohdistua muun muassa:
  - Opetuksen sisältöihin.
  - Käytettäviin opetusmateriaaleihin ja -menetelmiin.
  - Koulu- ja kotitehtävien määrään ja niihin käytettävissä olevaan aikaan.

Erityisessä tuessa voidaan käyttää eriyttävänä tukitoimena opiskelun erityisiä painoalueita ja oppimäärän yksilöllistämistä. Näillä tuilla voidaan turvata oppilaan koulunkäyntiä esimerkiksi tilanteissa, joissa oppimisessä on haasteita, motivaatio koulunkäyntiin on heikko tai oppilaalla on psyykkistä oireilua.

- **Erityiset painoalueet:** oppilas keskittyy etenemisen kannalta välttämättömiin sisältöihin, jotka opettaja määrittää yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa. Esimerkiksi 9. luokalla matematiikassa jätän painoalueittain opiskelevilta oppilailta pois yhtälöparit, koska se ei ole etenemisen kannalta välttämättöntä. Näin jää enemmän aikaa keskittyä esimerkiksi prosentteihin.
- **Oppimäärän yksilöllistäminen:** tarkoittaa sitä, että oppilaan oppimäärä poikkeaa yleisestä oppimäärästä. Tällöin oppilaalle laaditaan räätälöity oppimäärä henkilökohtaisen tavoitteineen ja sisältöineen. Oppimäärän yksilöllistamisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä.

KOULUN PEDAGOGISET ASIAKIRJAT

Tehostetun tuen asiakirjat:

- **Tehostettu tuki, pedagoginen arvio:** Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Mikäli oppilas tarvitsee yleistä tukea laajempaa, pitkäaikaisempaa ja suunnitelmallisempaa tukea, hänen tukitoimiaan tehostetaan.
- **Oppimissuunnitelma:** Oppimissuunnitelma on opettajan, oppilaan ja huoltajan kanssa yhteistyössä laadittu kartoitus oppilaan tuen tarpeesta ja suunnitelma lapsen tarvitsemista tukimuodoista ja tuen toteuttamisesta.

Erityisen tuen asiakirjat:

- **Pedagoginen selvitys:** Erityisen tuen päätös edellyttää pedagogista selvitystä, josta selviää oppilaalle annettu tehostettu tuki ja suunnitelma siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, opiskeluhuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea.
- **Erityisen tuen päätös:** Erityisen tuen päätöksen tekee perusopetuksen aluepäällikkö pedagogiseen selvitykseen perustuen. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen.
- **HOJKS (Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma):** HOJKS on henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, johon kirjataan oppilaalle asetetut tavoitteet sekä tukimuodot.

OPPILASHUOLTO

Opiskeluhoolto tarkoittaa muun muassa psykologi-, kuraattori- ja terveydenhuoltopalveluita. Oppilas voi ottaa oppilashuoltoon yhteyttä itse, mutta myös huoltaja voi olla yhteydessä oppilashuoltoon wilman kautta.

Kuraattoriin voi ottaa yhteyttä, jos esimerkiksi koulussa tuntuu vaikealta, kotona on huolia tai elämänhallinnan kanssa on haasteita. Kuraattori voi antaa tukea yksittäiselle oppilaalle tai hänen koko perheelleen.

Psykologi auttaa oppimiseen, koulunkäyntiin, tunne-elämään tai ryhmässä toimimiseen liittyvissä asioissa.

Kouluterveydenhoitaja: Jokaisessa koulussa on nimetty kouluterveydenhoitaja ja lääkäri. Oppilas tapaa kouluterveydenhoitajan terveystarkastusten yhteydessä. Terveystarkastusten lisäksi oppilas tai vanhempi voi ottaa yhteyttä kouluterveydenhoitajaan, jos on huolissaan lapsen omasta voinnista, mielialasta tai jaksamisesta.

